

Odgojni postupci roditelja

Kovač, Sara

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:382627>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-21**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI

Sara Kovač

ODGOJNI POSTUPCI RODITELJA

Završni rad

Rijeka, 2023.

Sveučilište u Rijeci

Filozofski fakultet u Rijeci

Odsjek za pedagogiju

Odgojni postupci roditelja

Završni rad

Naziv i vrsta studija: Prijediplomski sveučilišni studij jednopredmetne pedagogije

Ime i prezime studentice: Sara Kovač

JMBAG: 0009090227

Mentorica: prof. dr. sc. Jasminka Zloković

Rijeka, rujan 2023.

IZJAVA O AUTORSTVU ZAVRŠNOG RADA

Ovom izjavom potvrđujem da sam ja, Sara Kovač, samostalno napisala rad pod naslovom *Odgojni postupci roditelja* pod mentorstvom prof. dr. sc. Jasminke Zloković. Prilikom pisanja rada i provedbe istraživanja pridržavala sam se *Uputa za izradu završnog rada* kao i *Etičkog kodeksa za studente/ice Sveučilišta u Rijeci*. Svi citirani i korišteni izvori literature spomenuti su u radu te navedeni u pripadajućem popisu literature.

U Rijeci, rujan 2023. godine.

SADRŽAJ

1.UVOD	1
2. POZITIVNI ODGOJNI POSTUPCI.....	2
3.PREVENTIVNI ODGOJNI POSTUPCI	4
3.1.Pozitivna podrška	4
3.2.Nagrade.....	5
3.3.Model adekvatnog ponašanja	5
3.4.Mogućnost izbora	6
3.5.Igra i humor	6
3.6.Obiteljska pravila.....	6
4.KOREKTIVNI ODGOJNI POSTUPCI.....	7
4.1. JA- poruke	8
4.2. Aktivno slušanje	8
4.3. Konstruktivna kritika	9
4.4. Posljedice ponašanja.....	9
4.5. Pozitivan TIME-OUT	10
4.6. Čvrsto Ne.....	10
4.7. Preusmjerenje pažnje	10
4.8. Ignoriranje asocijalnog ponašanja	11
5.NEKA DOSADAŠNJA ISTRAŽIVANJA PRIMJENE ODGOJNIH POSTUPAKA....	11
6. METODOLOGIJA	13
6.1. Problem istraživanja	13
6.2. Svrha.....	14
6.3. Ciljevi istraživanja	14
6.4. Zadaci istraživanja	14
6.5. Hipoteze.....	15
6.6. Ispitanici	15

6.7. Varijable.....	16
6.8. Instrument.....	16
6.9. Postupak istraživanja	17
6.10. Obrada podataka	17
7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	18
8. RASPRAVA	50
9. ZAKLJUČAK.....	54
10.LITERATURA.....	57
11. SAŽETAK	60
SUMMARY	61
12. PRILOZI	62
12.1.Instrument-anketni upitnik	62

1.UVOD

Obitelj je prva emocionalna i socijalna zajednica koju dijete ima prilike upoznati. U njoj se rađa, raste i razvija u odraslu osobu koja postaje punopravni član društvene zajednice. U najranijim godinama roditelji/zakonski skrbnici/e zajedno sa ostalim srođnicima/ama ispunjavaju dječji svijet znanjem, vještinama, emocijama i navikama. Upravo u tom najintenzivnijem razdoblju razvoja djeca najviše ovise o obitelji. Svojim postupcima, navikama, stavovima i mišljenjima roditelji u djetetu svjesno ili nesvjesno grade temelje budućeg ponašanja. O pedagoškoj i ljudskoj odgovornosti obitelji svjedoče brojni autori/ce koji/e naglašavaju njezinu nezamjenjivu ulogu (Rosić, 1998; Rosić, 2005; Ljubetić, 2007). Vremena su se tijekom povijesti kontinuirano mijenjala, ali obiteljska je zajednica uspjela preživjeti i zadržati ključnu ulogu u životu svakoga od nas. Dakako da se i u njenim strukturalnim odnosima i stilu života uočava afirmacija na vanjske čimbenika društvenih strujanja. Tako se kroz povijest u obitelji prepoznaje promjena pogleda na svakog njenog člana. Primjetan je put od idealizacije majke preko apsolutnog autoriteta oca do relativne uspostave egalitarnog odnosa partnera (Rosić i Zloković, 2002; Janković, 2008). Postupci i pogledi na roditeljstvo, dijete i odgajanje također doživljavaju proces promjena. Nekadašnji tradicionalni pogledi na dijete kao na praznu ploču koja se oblikuje prema potrebama i zahtjevima roditelja danas su zastarjela. Fizičko kažnjavanje koje je dugi niz godina bilo općeprihvaćeni odgojni postupak većina je zemalja svijeta, uključujući i Hrvatsku, zakonom zabranila (Buljan Flander i sur., 2018). Sve su prisutniji stavovi slobodnog rasta i razvoja u kojem se djetetu pridaje potpuna odgojna sloboda. Uz permisivnost odgojnog djelovanja u obiteljski je život put pronašao i materijalizam. Ovakvi stil života otuđuje djecu od roditelja. Permisivnost i materijalizam u odgojnom djelovanju rezultira nepovjerenjem, asocijalnim ponašanjem, nedostatkom samoregulacije i empatije kod djece. Sve je manje komunikacije, poštovanje, podrške, topline, kontrole i pozitivnih moralnih uzora koji su jedni od temelja moralnog i emocionalnog razvoja djeteta. Djeci su potrebni roditelji koji prepoznaju njihove potrebe i zajedno grade pozitivne odnose uspostavljajući dogovore i granice u ponašanju (Potočnjak, 1986; Shaw, Wood, 2009; Zloković, 2023). Sve se više podiže svijest o važnosti uspostave pozitivne discipline. Ona pretpostavlja da su roditelji/zakonski skrbnici/e u svojim odgojim postupcima odgovorni za pružanje poticajne sredine koja se temelji na poštovanju, ljubavi i povjerenju.

2. POZITIVNI ODGOJNI POSTUPCI

Tijekom povijesti postupak discipliniranje djece poprimao je različite karaktere te se povezivao uz brojne odgojne postupke. Suvremeni roditelji na spomen discipliniranje djece automatski stvaraju tradicionalnu stereotipnu sliku tjelesnog kažnjavanja ili prekomjerne kontrole djetetova ponašanja (Logan, 1983; Palmano, 2006; Nelsen, Lott & Glenn, 2007; Delale i Pečnik, 2010). Udarci kao odgojne metode dokazano imaju trajno negativne posljedice na djetetovo psihičko, emocionalno i tjelesno zdravlje. Fizičko kažnjavanje djecu ne uči izražavanju emocija, suradnji ili samoregulaciji. Nepoželjno ponašanje možda je zaustavljeno, ali samo privremeno. Vrlo brzo će se ponovno javiti bez obzira na to što je dijete primilo udarac. Tjelesno zlostavljanje umanjuje djetetov integritet te odnos s roditeljima pretvara u tamnicu nepovoljnih obrazaca ponašanja i emocija koje ostavljaju trag tijekom čitavog života. Također ne postoje dokazi kojim bi se potvrdila premisa da udarac uči dijete lijepom ponašanju (Pečnik, 1996; Maleš & Kušević, 2008; Buljan Flander i sur., 2018). Iako brojni disciplinu zamišljaju upravo ovako, opisano odgojni postupci roditelja to svakako nisu. Disciplina nije sinonim za fizičko, psihičko ili seksualno zlostavljanje djece. Sama riječ disciplina dolazi od latinske riječi *disciplina*, a znači podučavanje, učenje i davanje poduka. Ovo značenje discipline koristi se još od 11. stoljeća i podrazumijeva postupke poučavanja što se kosi s mišljenjima kako je njena primarna svrha kažnjavanja. Navodi se kao jedan od esencijalnih odgojnih postupaka koji različitim načinima ispravljaju dječja ponašanja i usmjeravaju prema odgovornosti i samokontroli. Kod kažnjavanja fokus je na prošlosti i zaustavlja trenutno ponašanje, ali rezultira pojavom straha, boli i nelagode. Disciplina nenasilnim postupcima gradi međusobno poštovanje djece i roditelja te utka put prema poželjnom socijalnom ponašanju (Logan, 1983; Coloroso, 2007; Nešić & Popović-Čitić, 2015; Buljan Flander i sur., 2018). Uz disciplinu veže se koncept pozitivne discipline. Durrant (2014) definira pozitivnu disciplinu kao *“pristup u učenju kojim se djeci pomaže da uspiju, pružaju im se informacije i pomaže njihovom razvoju“* (Durrant, 2014, str 2.). Odnosi se na niz nenasilnih principa kojima dijete usmjeravamo na rješenje situacije. Svrha i namjera jest naučiti djecu razlikovati prihvatljiva i neprihvatljiva ponašanja te sukladno tome samoregulirati svoje postupke. Djeca prepoznaju pozitivne strane i važnost pravilnog ponašanja. Povećava sposobnosti i samopouzdanje djeteta u rješavanju problema. Fokusira na promjenu u budućim postupcima, a moguće ju je primijeniti u svakom obliku interakcije s djetetom. Spaja znanja o zdravom razvoju djece, rezultate istraživanja o uspješnom odgoju i principe prava djeteta (Wilson, 2008; Silm, 2013; Durrant, 2014; Siegel, Payne Bryson, 2017). Važno je naglasiti kako poneke posljedice pozitivne discipline mogu biti percipirane kao kazna, ali ovdje se radi o drugačijim ishodima. Djeca se tim postupcima osim razvoja samoregulacije

suočavanja s njihovim izborima i postupcima. Uviđaju da svaki izbor rezultira nekom posljedicom što im pomaže u preuzimanju odgovornosti (Silm, 2013). Izgradnja i postavljanje pozitivne discipline predstavlja roditeljima jednu vrstu izazova. Nemogućnost postavljanje pozitivne discipline moguće je potražiti u nedostatku znanja o istoj ili u načinima na koju ti isti roditelji bili disciplinirani pa sami ne znaju drugačije. Kako bi pozitivna disciplina uopće bila pozitivna nužno je prvo posvetiti se odnosu roditelja i djeteta. Sears i Sears (2009) navode da se pozitivna disciplina ponajprije veže na odnos koji roditelji uspostavljaju sa svojom djecom. Što je roditelj povezaniji s djetetom to će proces uspostave i provedbe discipline biti lakši (Sears, Sears, 2009). Nužno je poznavanje potreba i osjećaja svoje djece kako bi razumjeli njihove postupke i pomogli im u učenju pravilnog ponašanja. Uz to važno je da roditelj dijete jasno upozna s pravilima, granicama i očekivanjima koje pred njega postavlja. Spomenute tehnike, metode i očekivanje nisu univerzalna istina već se prilagođavaju dobi, sposobnostima i potrebama djeteta. Svaka nova godina pretpostavlja promjenu djeteta stoga je neophodno discipliniranje prilagoditi promjenama (Logan, 1983; Rosić, 2005; Sears, Sears, 2009). Pozitivna disciplina ne očituje se u potpunom izostanu granica i pravila ponašanja već u dugoročnom razvijanju samoregulacije kod djece. Neroditeljska skrb i zanemarivanje djetetovih potreba predstavlja opasnost za zdrav i poticajni razvoj djece. Roditelji su odgovorne osobe koje moraju preuzeti odgovornost u sistemskom odgojnom utjecaju na svoju djecu. U suprotnom odgajamo djecu koja manjak samoregulacije, motivacije i produktivnosti te očekuju stalnu pažnju (Rosić, 2005; Shaw, Wood, 2009). Roditelji različitim ponašanjima uvjetuju razvoj poželjnih i nepoželjnih razvojnih rezultata kod djece. Predškolsko razdoblje usmjereno je na razvoj socijalnih vještina, posebno na izražavanje prijateljstva i kooperativnosti. Također važno je poticati snalažljivost i motivirati dijete za postizanje rezultata. Pozitivna se disciplina provodi kontinuirano nasamo s djetetom, a ne u zajednici ili na javnim mjestima s ciljem prevencije povrede dječjeg integriteta i samopoštovanja. Ovi se ciljevi ostvaruju pravilnom dozom potpore i nadzora za koje je potreban roditeljski autoritet koji odgoj temelji na poštovanju, ljubavi i povjerenju, ali je lišen prisile. Upravo ovdje se prepoznaje kako je pozitivna disciplina neophodan segment odgoja. Roditelji trebaju biti informirani o mislima i osjećajima djeteta, posjedovati kompetencije kojima će unaprijediti roditeljsko djelovanje i zadovoljstvo koje dovodi do djetetova samopoštovanja i sigurnosti. No istraživanja pokazuju kako mnogi roditelji ne posjeduju ove kvalitete (Obradović, Ćudina-Obradović, 2003; Ljubetić, 2007; Wilson, 2008). Kako je koncept pozitivne discipline veoma obuhvatan on se u literaturi povezuje s brojnim tehnikama, postupcima i roditeljskim ponašanjima koja za cilj imaju razvoj samoregulacije kod djece. Najčešća podjela jest na preventivne i korektivne odgojne postupke.

Kod navedenih postupaka najvažnije je da se oba roditelja povežu s djetetom te da iste primjenjuju dosljedno sukladno potrebama djeteta (Straus & Fauchier, 2007; Fauchier & Straus, 2007; Delale i Pećnik, 2010; Nešić & Popović-Ćitić, 2015).

3.PREVENTIVNI ODGOJNI POSTUPCI

Preventivni odgojni postupci vezuju se uz proaktivno djelovanje roditelja fokusirano na prihvaćanje djeteta te poticanje poželjnih oblika ponašanja. Objedinjuju roditeljska ponašanja poput iskazivanja razumijevanja ili ohrabrenja, savjeta, sugestija, uspostava pravila i/ili očekivanja te pružanje mogućnosti za pozitivno angažiranje djeteta. Također vežu se uz metode poučavanja i vježbanja vještina kojima djeca i roditelji izgrađuju pozitivan i suradnički odnos. Uz preventivne odgojne postupke veže se termin preventivna disciplina (Straus & Fauchier, 2007; Fauchier & Straus, 2007; Delale i Pećnik, 2010; Durrant, 2014; Nešić & Popović-Ćitić, 2015). Preventivni postupci uvelike će pomoći prevenirati nepoželjno ponašanje djeteta, no oni nisu univerzalni alat. Odrastanje je kompleksno razdoblje u kojem djeteta polako shvaća sebe i svijet koji ga okružuje. Neprimjereno ponašanja poput vikanja, udarca, ugriza ili lomljenja stvari mogu biti posljedica brojnih čimbenika, od bolesti i/ili nedostatka sna do potrebe za pažnjom ili prevelikih očekivanja koje roditelji stavljaju pred djeteta. Upravo zato je ključno uspostaviti suradnju s djetetom, odgovarati na njegove potrebe te dosljedno primjenjivati preventivne postupke kojima se nastoje spriječiti ponašanja koja štete djetetu i drugima u njegovoj okolini (Straus & Fauchier, 2007; Delale i Pećnik, 2010, Durrant, 2014; Nešić & Popović-Ćitić, 2015).

3.1.Pozitivna podrška

Pozitivna podrška odnosi se na preventivne odgojne postupke koji se mogu manifestirati u obliku komplimenata i komentara. Komplimentima roditelji djeci odaju zahvalnost za uloženi trud, priznaju upornost i odaju priznanje za dobro obavljen posao. Komentari se fokusiraju na izricanje konkretne povratne informacije lišene emocionalne obojenosti kojom roditelj djetetu pruža ohrabrenje i poticaj za djelovanje. Pozitivnom podrškom djeci se daje mogućnost preispitivanja na koje način izražavaju svoje osjećaje, ponašanje i postupke. Prijetnjama i kaznama narušava se samopouzdanje djece što dovodi do razvoja enormne samokritičnosti ili postaju veoma oprezna kako ne bi razočarala svoje roditelje. Za dobro obavljen zadatak poželjno je uporaba pohvale. Ona je moćno sredstvo u oblikovanju ponašanja, ali mora biti usmjerena na ponašanje kako bi djeteta naučilo koja su djela vrijedna pohvale. Važno je da upućena pohvala bude realna i da roditelji ne izmišljaju lažna priznanja s ciljem manipulacije (Fauchier & Straus, 2007; Sears, Sears, 2009). Pretjerano hvaljenje rezultira stvaranjem iluzije

i umišljenosti (Coloroso, 2007; Buljan Flander i sur., 2018). Pozitivna se podrška može očitati u prisutnosti roditelja, osmjehu, pljesku ili spontanom oduševljenju. Njome roditelji djeci šalju poruku da su im važni te da u njih vjeruju što ih potiče na primjereno ponašanje (Palmano, 2006).

3.2. Nagrade

Roditelji nagrađivanje često percipiraju kao postupak koji vodi materijalizmu i razvoju egocentričnosti kod djece. Ono to može postati ukoliko se djecu nagrađuje isključivo kad učini ili postigne nešto dobro. Tada nagrada postaje sinonim manipulacije i potkupljivanja te postaje sama sebi svrhom. S druge strane brojna istraživanja ukazuju na pozitivne ishode nagrađivanja u odgojnom djelovanju, ukoliko se ono primjenjuje na pravilan način. Nagrade kod djece stvaraju osjećaj ugone i podižu samopouzdanje. Rezultiraju pozitivnim podražajima koji potiču ponavljanje nagrađenog ponašanja (Janičić-Holcer, 2007). Problem se javlja kod pristupa u kojem se reagira isključivo neprimjerena ponašanja dok se poželjna zanemaruju. Tada dijete dobiva povratnu informaciju da će željenu pažnju pridobiti agresivnim ispadima ili kršenjem dogovorenih pravila. Važno je prepoznati potrebe i trud djeteta te isto ponekad nagrađivati spontano bez prethodnog dogovora ili ultimatum. Vrsta i oblik nagrade moraju odgovarati ponašanju i dobi djeteta. Nagrada nužno ne treba biti materijalni objekt visoke novčane vrijednosti (Lee, 2010; Buljan Flander i sur., 2018).

3.3. Model adekvatnog ponašanja

U osnovi stjecanja normi ponašanja jest socijalno učenje putem uviđanja i učenja po modelu (Andrić, Čudina, 1990). Djeca se rađaju s primitivnim sposobnostima imitacije koja se u prvim godinama djetinjstva značajno povećava. Oponašanjem ponašanja djeca uče o sebi i svijetu koji ga okružuje. Roditelji su djeci najmlađe dobi prvi modelu ponašanja s kojima se susreću. Oni kao modeli svojim postupcima mogu dijete usmjeravati prema razvoju poželjnih ponašanja (Potočnjak, 1986; Berk, 2015). Djeca više nauče iz postupaka roditelja nego iz njihovih riječi. Vjerojatnije je da će dijete prije imitirati ono što roditelj radi negoli ono što zapovijeda. Stoga je važno ono što očekujemo od djeteta uistinu primjenjivati u praksi. Dijete mora iz primjera vlastitog roditelja vidjeti kako laganje, psovanje i agresija nisu poželjni oblici ponašanja i izražavanja svojih potreba. Također roditelji svojom dosljednosti i preuzimanjem odgovornosti pomažu u djetetu razviti osjećaj za autonomiju i svijest kako svaka odluka nosi teret odgovornost za posljedice koje slijede (Rosić, 1998; Janičić-Holcer, 2007; Nelsen, Lott & Glenn, 2007; Lee, 2010).

3.4. Mogućnost izbora

U svakodnevnim situacijama roditelji djeci pružaju mogućnost izbora između nekoliko opcije. Nerijetko se događa da ti izbori ne odgovaraju željama djeteta već roditelja ili da su roditelji postavili opcije koju ne mogu/žele ispuniti. Preventivni odgojni postupci podrazumijevaju postavljanje mogućnosti izbora između barem dva prihvatljiva izbora. To znači da roditelj neposredno prije nego djetetu omogući odlučivanje dobro promisli o opcijama koje nudi. Nadalje važno je da ti izbori budu u domenama za koje je dijete sposobno odlučivati te da barem jedan od njih bude u skladu s aspiracijama djeteta. Roditelj treba zadržati odluku o onim ključnim životnim čimbenicima dok priliku za odlučivanje o drugim stvarima s godinama polako mora prepuštati djeci. Prilikom postavljanja izbora roditelj mora biti spreman prihvatiti i ispuniti svaku od opcije koje djetetu ponudi (Buljan Flander i sur., 2018). Takvim pristupom dijete od najranijeg djetinjstva upoznaje mogućnost izbora, samostalnost i odgovornost. Od najranije dobi uči da svaki izbor rezultira posljedicom za koju je ono samo odgovorno (Coloroso, 2007; Nelsen, Lott & Glenn, 2007).

3.5. Igra i humor

Igra je prirodna aktivnost koja je u životu prisutna od najranije dobi. Njome dijete vlastitom aktivnošću pospješuje intelektualni, osjetilni, motorički, socijalni i emocionalni razvoj. Igra je dominantna aktivnost djeteta i potreba bez koje razvoj ne bi bio moguć. Tijekom najranijeg djetinjstva djeca pokazuju veliko zanimanje za druženje s odraslima, a posebice roditeljima. Vrijeme koje roditelji i djeca provedu u igri ima značajnu ulogu u razvoju dobrobiti njihova odnosa (Maleš, Stričević, 1991). Razvijaju pozitivan odnos u kojem dijete uživa u vremenu i pažnji, a istovremeno roditelj može razvijati interakciju, potaknuti suradničke odnose ili naučiti dijete nositi se s porazom. Također razvija pismenost, empatiju i sposobnost rješavanja problema. Dijete koje je naviklo poštovati roditelja u igri to primjenjuje svakodnevnim ponašanjima. Zajedničkom igrom dijete dobiva dojam da je važno i vrijedno. Uz igru vezuje se humor. Smijeh kao odgojni alat omogućava roditelju da privuče djetetovu pažnju te proces discipline učini lakšim i dostupnijim (Sears, Sears 2009; Siegel, Payne Bryson, 2017; Buljan Flander i sur., 2018).

3.6. Obiteljska pravila

Djeca vole organiziranu sredinu u kojoj postoje red. Obiteljska pravila unaprijed definiraju što se od svakog člana obitelji očekuje. Roditelji moraju jasno izreći što očekuju od djeteta te polako u skladu s dobi i sposobnosti prenositi odgovornost na dijete. Tako se dijete unaprijed priprema na određenu situaciju i upoznaje s načelima kako pravilno reagirati, primjerice

prilikom odlaska u trgovinu ili restoran. Kod određenja pravila važna je dosljednost kako bi dijete znalo što se od njega očekuje, ali i što ono očekuje od roditelja te kako će se reagirati ukoliko se dogovorena pravila prekrše. Nedosljedna primjena pravila ne onemogućava da dijete razvije pouzdanje i samoregulaciju, već strah od potencijalne reakcije roditelja. Pri uspostavi pravila nužno je uzeti u obzir sve relevantne čimbenike te pravila prilagođavati istim (Biddulph, 1997; Siegel, Payne Bryson, 2017). Buljan Flander i suradnici (2018) navode da pravile pridonose razvoju odgovornosti te dijete od malih nogu počinje učiti i razumijevati zašto pravila postoje. Stavljaju naglasak da dijete mora participirati u donošenju pravila zato što im to pruža osjećaj važnosti, ali pomaže razumijevanju i pridržavanju istih.

4.KOREKTIVNI ODGOJNI POSTUPCI

Korektivni odgojni postupci vezuju se uz reakciju roditelja na neprimjereno ponašanje djece. Svrha jest ispravljanje nepoželjnog ponašanja primjenom postupka kažnjavanja i alternativa kažnjavanju s ciljem reguliranja. Uz korektivne odgojne postupke vezuje se termin korektivna disciplina. Iako korektivni postupci obuhvaćaju postupke kažnjavanja važno je naglasiti kako se nikako ne smiju percipirati kao sinonim kažnjavanju zato što fokus nije primjena averzivnog podražaja. Oni obuhvaćaju primjenu i kombinaciju kazne i alternative kažnjavanju poput ja-poruka, ignoriranja, konstruktivne kritike i sl. (Straus & Fauchier, 2007; Fauchier & Straus, 2007; Delale i Pećnik, 2010, Durrant, 2014; Nešić & Popović-Ćitić, 2015). Glavna razlika između preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka jest ta da se preventivni provode kako ne bi došlo do neprimjerenog ponašanja, a korektivni su reakcija na neprimjereno ponašanje. Preventivni i korektivni odgojni postupci su dva važna segmenta roditeljstva koja nisu međusobno isključiva. Dosljednom primjenom oba pristupa jačaju se dječje kompetencije u regulaciji vlastitog ponašanja. Iako se smatra kako su korektivni postupci nepoželjni te da do neprimjerenih ponašanja ne bi trebalo ni doći potrebno je uzeti u obzir kompleksnost odgoja, djeteta i životnih situacija koje dovode do pojave istih. Roditelji treba znati kako korektivni postupci nisu nepoželjni te na koji način primjereno reagirati na neprimjerena ponašanja. Važno je da reakcija bude neposredno nakon ponašanja, da bude logički povezana s ponašanjem i dobi djeteta, da se djetetu objasni u čemu je pogriješilo te da se primjenjuje dosljedno. Roditelji sebi moraju postaviti pitanje zašto je dijete reagiralo na ovaj način, što ga želim/mogu naučiti te koji je najbolji odabir, a da pritom ne povrijedim njegov integritet. Ovi postupci imat će efekta na promjenu u ponašanju ako je zadovoljeni ranije navedeni aspekt roditeljstva, a to je povezanost s djetetom. Privrženi odnos roditelja i djeteta motiviraju dijete na promjenu ponašanja (Fauchier

& Straus, 2007; Delale i Pećnik, 2010; Durrant, 2014; Nešić & Popović-Čitić, 2015; Siegel, Payne Bryson, 2017).

4.1. JA- poruke

Komunikacije je jedan od najvažnijih čimbenika u obitelji. Osim što potiče razvoj govora i verbaliziranje potreba ona je ključna za stvaranje kvalitetnog odnosa između roditelja i djece. U komunikaciji s djecom važno način na koji razgovaramo. Djeca trebaju roditelje koji su konkretni i iskreni, a to zahtjeva primjenu JA-poruka. Ona podrazumijeva objektivno otvoreno i iskreno izražavanje misli, osjećaja, želja i stavova bez vrednovanja i/ili osuđivanja. JA-porukama priopćavamo što se u nama događa, koje su naše potrebe ugrožene, kako se osjećamo te na koji način bismo željeli da se situacija promijeni (Palmano, 2006; Janičić-Holcer, 2007). Omogućava da i roditelj i dijete na konstruktivan način izraze svoje osjećaje i potrebe bez napada i sukoba te da se fokusiraju na specifičan problem/situaciju kojeg/ju je potrebno riješiti. JA-porukama preuzimamo odgovornost za sebe te na primjeren način poučavamo kako iskazivati emocije kao što su frustracija ili ljutnja. Djetetu šaljemo poruku da nam je važno te ga učimo nenasilnom rješavanju konflikta. Problem nastaje zato što se u svakodnevici češće rabe TI-poruke u obliku opomena, prijetnji ili naređenja. Ti-porukama izražavamo negativno mišljenje o djetetu što ugrožava djetetovu samostalnost i povećava strah (Biddulph, 1997; Brajša-Žganec, 2003; Palmano, 2006; Luketin, Sunko, Kokorić Tomašević, 2015)

4.2. Aktivno slušanje

Osim kvalitetnog verbalnog izražavanja u odgoju je vrlo važno djecu kvalitetno slušati. Nerijetko roditelji u situacijama kada im dijete nešto želi priopćiti uključe autopilot i automatski klimaju glavom. U drugim situacijama nastoje rečeno preispitati iz svoje perspektive i nuditi svoje mišljenje. Ovakvim ponašanjem roditelj može samo slušati, ali ne i čuti. Aktivno slušanje definira se kao svjesna misaona akcija čiji je cilj razumijevanje sugovornika odnosno djeteta. Slušanje podrazumijeva pozornost, interpretaciju i pamćenje onoga što nam netko govori. Roditelji fokus trebaju stavljati na potrebe djeteta, a cilj je na što bolji način razumjeti i shvatiti izrečeno te pomoći u rješavanju nastalog problema. Temeljno i osnovno pravilo kod aktivnog slušanja je pokazivanje da obraćamo pažnju na dijete te da pokušavamo sagledati situaciju iz njegovih cipela. Razumijevanje se ne odnosi samo na sadržaj već i na osjećaje i potrebe. Aktivnim slušanjem djeca jačaju samostalnost, otkrivaju vlastita rješenja te mogu roditeljima verbalizirati problem koji je doveo do nekog neprimjerenog ponašanja. Važno je da roditelj pokazuje prihvaćanje, provjerava jeli uistinu dobro razumio što mu je dijete izreklo te potiče

dalje istraživanje i raspršenje negativnih emocija (Brajša-Žganec, 2003; Phelan, 2005; Janičić-Holcer, 2007; Luketin, Sunko, Kokorić Tomašević, 2015)

4.3. Konstruktivna kritika

Svakodnevna komunikacija na dijete ostavlja utisak zato što dopiremo do njegove podsvijesti i programiramo ga na određeni način. Poniženja, uvrede i slični obrasci ponašanja hipnotički će rasti i u djetetu oblikovati sliku da ono upravo jest nesposobno, glupo ili zaostalo (Biddulph, 1997). Ukoliko je dijete počinilo neku pogrešku alternativna optužbi, prijatni ili klasičnoj kritici jest uporaba konstruktivne kritike. Ona se odnosi na verbalnu opasku o ponašanju/postupku koje djeca moraju promijeniti ili pogrešci koju moraju ispraviti. Bit konstruktivne kritike jest da se ne optužuje dijete već se osvrće na sam čin/ponašanje ili pogrešku. Daje neposrednu, neutralnu, jasnu, konkretnu i izvedivu povratnu informaciju kako je nešto potrebno promijeniti. Realno prezentiranje pomaže da dijete uvidi i razumije pogrešku dok bi optuživanje svelo odgojni postupak na poruku kako dijete nije sposobno nešto učiniti kako treba. Prilikom davanje kritike poželjno je započeti s nečim što je dijete učinilo dobro, a tek nakon toga prijeći na ponašanje koje treba ispraviti. Konstruktivna kritika pomaže u prihvaćanju vlastitih pogrešaka, ali ohrabruje za traženje pomoći i/ili savjeta (Coloroso, 2007; Popek, 2019).

4.4. Posljedice ponašanja

Djeca najviše nauče iz vlastitog iskustva. Suvremeni roditelji svim snagama pokušavaju otkloniti posljedice koje bi djetetovo neprimjereno ponašanje moglo prouzročiti. Time onemogućavaju učenje da svako ponašanje ima svoju posljedicu za koju smo odgovorni te u krajnjoj liniji suočavanje s realnim svijetom (Shaw, Wood, 2009). Posljedice ponašanja podrazumijeva da djeca iskuse prirodne i logične posljedice svojih postupaka, a glavni cilj jest učenje. Prirodne posljedice odnose se na posljedice koje prirodno dolaze nakon nekog ponašanja/akcije primjerice poput mokre odjeće nakon prolivenog soka. Kada su one previše opasne i ugrožavaju sigurnost djeteta na roditelju je da ih zamijeni adekvatnim logičkim posljedicama. Logičke posljedice je posljedica koja je stvorena i nametnuta od strane vanjskog izvora/ roditelja. Važno je da ona odgovara specifičnom ponašanju te da dijete doista nauči koje ponašanje je pogrešno i kako ga treba ispraviti. Posljedice omogućavaju da djeca uoče vezu između ponašanja i posljedice, a ukoliko dijete doživi negativan podražaj, manja je vjerojatnost da će se isto ponašanje ponoviti. Što su djeca doživjela više sitnih posljedica to će manje kršiti važnija pravila te se potencijalno izlagati opasnosti (Runkel, 2008) Ovdje se prepoznaje važnost paralelne primjene preventivne i korektivne discipline. Ranije definirana

pravila uvelike će lakšem učenju iz vlastitog primjera (Logan, 1983; Nelsen, Lott & Glenn, 2007; Sears, Sears, 2009).

4.5. Pozitivan TIME-OUT

Isključivanje ili pozitivan TIME-OUT jedan je od najkorištenijih odgojnih postupaka roditelja. Često ga se naziva i vrijeme za hlađenje. Važno je naglasiti kako postoji razlika u primjeni TIME-OUT-a kao odgojnog postupka. Roditelji koji pošalju dijete uz sobu uz vikanje i prijetnje u konačnici koriste kazneni TIME-OUT koji negativno utječe na emocije djeteta. Pozitivni TIME-OUT odnosi se na postupak kojim roditelj poziva na prekid neprimjerenog ponašanja te daje uznemirenom djetetu prostora za odmor i vrijeme da razmisli o svom ponašanju. Svrha nije isključivanje i ignoriranje potreba djeteta već se daje prostor za smirenje emocija te da pokuša razumjeti zašto reakcije nije bila primjerena (Sears, Sears, 2009). Tako se potiče samoregulacija neprimjerenog ponašanja u situacijama uznemirenosti, a roditelje sprječava u impulzivnim reakcijama. TIME-OUT mora nastupiti odmah prilikom neprimjerenog ponašanja, mora biti kratak, preporučuje se oko jedne minute po godini života, a nakon njega nužno je porazgovarati o situaciji. Pozitivan TIME-OUT učinkovit je u ranom djetinjstvu, ali odrastanjem gubi na učinkovitosti te ga roditelj treba zamijeniti drugim oblikom korektivne discipline (Nelsen, Lott & Glenn, 2007)

4.6. Čvrsto Ne

Ponekad neprimjereno ponašanje djeteta može zaustaviti samo čvrsto i odlučno *Ne!*. Ovaj korektivni odgojni postupak nužno je primjenjivati isključivo u situacijama kada ne postoji drugi izbor, kada je problem previše ozbiljan ili kada su roditelji sigurni da je tako najbolje za djetetovu dobrobit. Čvrsto *Ne!* podrazumijeva dodatno smisleno objašnjenje situacije i zašto je potrebno (ne)postupati na određeni način. Time djeca razvijaju unutarnju moralnu strukturu, a ujedno znaju da kad roditelj kaže *Ne!* kako je to zbog njihove sigurnosti. Kada roditelj odluči koristiti ovu metodu važno je da njoj ostane dosljedan. Ako dijete shvati da roditeljevo *Ne!* ipak znači *Da* s nekoliko nagovora tada ovo više nije korektivna odgojna metoda (Coloroso, 2007; Buljan Flander i sur., 2018).

4.7. Preusmjeravanje pažnje

Dječja pažnja je kolebljiva stoga je nije teško preusmjeriti prema drugim predmetima ili aktivnostima. Pažnja se može preusmjeriti verbalno i tjelesno. Verbalnim preusmjeravanjem roditelj djetetu objašnjava što točno želi i kakvo ponašanje očekuje od njega. Jednostavnom porukom djetetu se daje na znanje alternativna trenutnom ponašanju. Tjelesno preusmjeravanje pažnje ima samo dodatak dodira. Može biti pokazivanje rukom ili micanje opasnog predmeta

iz djetetova vidokruga. Prilikom preusmjeravanja važno je prvo pridobiti pažnju djeteta te zadržati smirenost i bez prijetnji ili povišenja glasa dijete usmjeriti na potencijalnu alternativu (Sears, Sears, 2009; Buljan Flander i sur., 2018).

4.8. Ignoriranje asocijalnog ponašanja

Djeca ponavljaju ponašanja koja kod roditelja izazivaju reakciju. Nerijetko roditelji usmjere pažnju na dijete tek kada ono prestane slijediti dogovorena pravila ili započne svoj ispad bijesa. Tako djeca nauče da neprimjerenim ponašanjem dobivaju potrebnu pozornost stoga izljevi bijesa postaju pogodan alat za skretanje pažnje. Kako bi dijete uistinu naučilo kako neprimjerenost ponašanja nije primjerena metoda za izražavanje potreba isto je ponekad potrebno ignorirati. Time podražaj nije zadovoljen te smanjuje vjerojatnost da će se isto ponoviti. Nužno je prepoznati da je namjera reakcije skretanje pažnje pa tek onda reagirati na ovaj način. Ignoriraju se isključivo ona ponašanja kojima dijete ne može naštetiti sebi i/ili ljudima u svojoj okolini. Roditelji mora djetetu dati do znanja da mu stoji na raspolaganu, ali tek kada ono smiri svoje ponašanje. Bitno je ne upuštati se u svađu ili pregovore već biti na raspolaganju kada izljev bijesa prođe (Sears, Sears, 2009).

5. NEKA DOSADAŠNJA ISTRAŽIVANJA PRIMJENE ODGOJNIH POSTUPAKA

Tjelesno zlostavljanje djece i mladih uvelike utječe na odnose u obitelji te nepovoljan psihosocijalni razvoj. U brojnim zemljama, pa tako i Hrvatskoj, zakonska regulativa zabranila tjelesno zlostavljanje djece. Rezultati istraživanja Rajter, Trbus i Pećnik (2016) pokazuju kako roditelji polako napuštaju tradicionalne svjetonazore o tjelesnom kažnjavanju, ali da još uvijek postoji odobravanje i uvjerenje o rasprostranjenosti tjelesnog kažnjavanja. Socio-demografske kod kojih su nađeni pozitivniji stavovi su muški spol, niži obrazovni status te veći broj djece u obitelji. Autorice tako pozivaju na poticanje kampanja za prevenciju nasilnog ponašanja roditelja što možemo povezati s programima educiranja roditelja o preventivnom i korektivnim odgojnim postupcima (Rajter, Trbus i Pećnik, 2016). U istraživanju Božiković, Reić Ercegovac i Kolečić Jakupčević (2020) dolaze do nalaza kako se majke i očevi razlikuju u toplini i proaktivnom roditeljskom ponašanju. Majke su iskazale veći stupanj topline i proaktivnog roditeljskog ponašanja dok su očinska roditeljska ponašanja povezana s permisivnošću. U kontekstu ovog istraživanja toplina podrazumijeva iskazivanje ljubavi fizičkim dodirima ili kontaktom, a proaktivno ponašanje uporabu objašnjenja prilikom discipliniranja djece (Božiković, Reić Ercegovac i Kolečić Jakupčević, 2020).

Važnost igre i zajedničkog vremena koje roditelji provedu s djecom prepoznato je u istraživanju Nenadić Bilan (2014). U uzorku od 350 roditelja čija djeca pohađaju predškolske ustanove samo 22,6% ima svakodnevno u potpunosti vremena za igru sa svojom djecom. Zabrinjavajući je nalaz kako 18,6% ispitanika/ca navodi kako uglavnom ili uopće nema vremena za zajedničku igru sa svojom djecom. Socio-demografske odrednice nisu se pokazale značajnim, a autorica upućuje na potrebu za pomoći roditeljima u uspostavi kvalitetnog zajedničkog vremena u igri s djecom (Nenadić Bilan, 2014). Na odgojno djelovanje veliku snagu imaju poruke koje roditelji svakodnevno upućuju svojoj djeci. Neizostavni dio kvalitete komunikacije između djece i roditelja pokazuju rezultati istraživanja na studentima Sveučilišta u Rijeci i njihovim obiteljima. Ispitanici/e generalno pozitivno procjenjuju obiteljsku komunikaciju. Rezultati također upućuju na povezanost komunikacije između roditelja i djece i razvoja samopouzdanja kod djece. Jedan od zaključaka istraživanja jest da je kvalitetna komunikacija u obiteljskom odgojnom djelovanju važan segment koji bitno utječe na razvoj pozitivnih ishoda kod njezinih članova te na prevenciju nepoželjnih ponašanja djece i mladih (Belaić, 2022). Višnjčić-Jevtić i Visković (2021) provele su istraživanje samoprocjene roditeljstva te promjenama roditeljskog ponašanja prema djeci rane i predškolske dobi nakon *lockdowna*. Većina roditelja iskazuje uključenost djece u svakodnevne obiteljske aktivnosti poput razgovora, pripovijedanja te fizičkih iskaza ljubavi te je učestalost istih kod većine ispitanika/ca ostala jednaka. Gotovo polovica provodi više vremena u igri, a 44,6% roditelja teži provođenju više vremena u igri s djecom nego prije *lockdowna*. Iskazuju kako su uvijek zainteresirani za djetetove osjećaje, otvorenu komunikaciju i spremni pružiti utjehu i podršku (Višnjčić-Jevtić i Višković, 2021). Unutar projekta „*Pedagoški aspekti odnosa u obitelji*“ provedeno je anketno istraživanje čiji rezultati pokazuju kako se roditelji osjećaju uglavnom dobro i zadovoljno u obnašanju roditeljske uloge. Utvrđeno je kako su ispitanici/ce nižeg socioekonomskog statusa češće zabrinuti. Zanimljivo je istaknuti kako zadovoljni ispitanici/e češće viču ili podižu glas na dijete, manje prijete kaznama i prigovaraju djeci, a objašnjavanje kao odgojnu metodu koriste rijetko ili nikada. Obitelji s većim brojem članova češće rabe vikanje, prigovaranje i ukidanje povlastica. Roditelji višeg obrazovnog i socioekonomskog statusa češće rabe zamolbe, razgovor te svoje doživljaje djetetova ponašanja pokušavaju objasniti (Zloković i Nenadić-Bilan, 2012). Uz ove nalaze Fotez i Brajša Žganec (2020) dolaze do rezultata u kojim utvrđuju pozitivnu povezanost osjećaja kompetentnosti roditelja s obzirom na obrazovni status. Ispitanici/ce nižeg/srednjeg obrazovnog statusa procjenjuju svoju roditeljsku ulogu efikasnijom za razliku od ispitanika/ca višeg obrazovnog statusa (Fotez i Brajša Žganec, 2020).

Važnost usluge za podršku roditeljstva prepoznata je istraživanjem *Kako roditelji i zajednice brinu o djeci najmlađe dobi u Hrvatskoj*. Rezultati pokazuju kako većina roditelja uključuje poželjne i poticajne interakcije u svakodnevni život djece najmlađe dobi. Roditelji manjeg broja djece iz urbanih sredina, višeg obrazovnog i socioekonomskog statusa prakticiraju više poticajnih i poželjnih interakcija s djecom. Vikanje i tjelesno kažnjavanje učestalije koriste roditelji osnovnoškolskog obrazovanja iz ruralnih krajeva i većim brojem djece. Gotovo 80% ispitanika/ca smatra kako se prilično dobro nosi sa zahtjevima roditeljstva, a očevi svoje kompetencije procjenjuju nižima u odnosu na žene. Roditelji većeg broja djece navode kako im se ponekad čini da se nose dobro, a da ponekad ne mogu izaći na kraj sa zahtjevima roditeljstva. Stručnjake kao izvor savjetovanja češće navode majke, roditelji visokog obrazovno statusa, niskog i visokog socioekonomskog statusa (Pećnik, 2013). U istraživanju Pećnik, Tokić (2011) roditelji navode poželjnost granica, reda i pravila u uspostavi prihvatljivog ponašanja te poželjnost zajedničkog vremena, razgovora, komunikacije i emocionalne dostupnosti roditelja. Uglavnom odbacuju tjelesno kažnjavanje, vikanje i vrijeđanje te se osjećaju kompetentnima u svojoj roditeljskoj ulozi bez obzira na spol. Osjećaj bespomoćnosti i odustajanja u većoj mjeri iskazuju majke. Majke prije obratile nekom obliku stručnog savjetovanja nego li očevi. Uz to društvo, financijske teškoće, dječje osobine, velik broj djece u obitelji te nedostatak socijalne podrške navode kao neke elemente koji otežavaju roditeljstvo (Pećnik, Toki, 2011).

Broja pedagoška literatura skreće pažnju na važnost implementacije pozitivne discipline u odgoj putem preventivnih i odgojnih roditeljskih postupaka. Stoga je svrha ovog istraživanja prikupljanje empirijske podloge za zagovaranje i podizanja svijesti o važnosti discipliniranja djece primjenom preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka.

6. METODOLOGIJA

6.1. Problem istraživanja

Roditelji/zakonski skrbnici/e najvažnije su osobe u životu djece najmlađe dobi. Velik dio socijalnog, emocionalnog i kognitivnog razvoja djeteta uvjetuju upravo njihova mišljenja, znanja i postupci. Njihova pedagoška i ljudska odgovornost je dijete odgajati u poticajnom okruženju. Kroz povijest je disciplina stekla negativan prizvuk te je današnji roditelji/zakonski skrbnici/e u velikoj mjeri izbjegavaju smatrajući je štetnom. Sve više njih u odgoju ne uspostavlja disciplinu ni granice u ponašanju djece. Raste broj asocijalnih ponašanja i djece koja svoja ponašanja ne mogu ili neznanju kontrolirati. Kako bi pomogli djeci da odrastu u odgovorne, empatične i zadovoljne osobe u odgoj je važno implementirati pozitivnu disciplinu putem preventivnih i odgojnih roditeljskih postupaka. Stoga je doprinos ovog istraživanja u

promicanju pozitivnih odgojnih postupaka i podizanju informiranosti i svijesti o važnosti pozitivnog discipliniranja djece primjenom preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka. Predmet istraživanja ovog rada fokusira se na mišljenja roditelja/zakonskih skrbnika/ca o pozitivnoj disciplini, učestalosti primjene preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka, samoprocjenu roditeljskih kompetencija te potrebu za stručnim savjetovanjem unutar institucije ranog i predškolskog odgoja. Iako poneke čestice instrumenta ispituju uporabu nepoželjnih odgojnih postupaka fokus se stavlja na ranije spomenute kategorije.

6.2. Svrha

Svrha ovog istraživanja je prikupljanje empirijskih podataka za zagovaranje i podizanja svijesti o važnosti discipliniranja djece primjenom preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka. Roditelji su ti koji odgajaju buduće generacije društva stoga je nužno osvijestiti korisnost primjene odgojnih metoda koje pomažu djetetu da odraste u empatičnu, odgovornu i zadovoljnu odraslu osobu.

6.3. Ciljevi istraživanja

Cilj istraživanja usmjeren je na analizu mišljenja prema uspostavi discipline u ponašanju djeteta tokom odrastanja, učestalosti primjene preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka, samoprocjenu roditeljskih kompetencija i potrebu za stručnim savjetovanjem s obzirom spol, dob, broj djece te obrazovni i socio-ekonomski status roditelja/zakonskog/ce skrbnika

6.4. Zadaci istraživanja

Prema mišljenju ispitanika/ca ispitati:

1. mišljenja o disciplini s obzirom na spol, dob i socio-ekonomski status roditelja/zakonskog skrbnika/ce.
2. učestalost primjene preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka s obzirom na spol, socio-ekonomski status, broj djece i obrazovni status
3. samoprocjenu roditeljskih kompetencija roditelja/ zakonskog skrbnika/ce s obzirom na obrazovni status i broj djece roditelja/zakonskog skrbnika/ce.
4. potrebu za stručnim savjetovanjem roditelja/zakonskog/ce skrbnika unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja s obzirom na spol i broj djece roditelja/zakonskog skrbnika/ce.

6.5. Hipoteze

1. Ne postoji razlika u mišljenjima o disciplini s obzirom na spol roditelja/zakonskog skrbnika/ce. Obje skupine imaju negativan mišljenje prema disciplini.
2. Postoji razlika u mišljenju o disciplini s obzirom na dob i socio-ekonomski status roditelja/zakonskog skrbnika/ce. Stariji roditelji/zakonski skrbnici/e i imaju pozitivnije mišljenja o disciplinu.
3. Postoji razlika u mišljenju o disciplini s obzirom na socio-ekonomski status roditelja/zakonskog skrbnika/c. Roditelji/ zakonski skrbnici/e višeg socio-ekonomskog statusa imaju negativnije mišljenje o disciplini.
4. Postoji razlika u mišljenju o učestalosti primjene preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka roditelja/zakonskog skrbnika/ce s obzirom na spol, broj djece te obrazovni i socio-ekonomski status roditelja/zakonskog skrbnik/ce. Majke/ zakonske skrbnice, roditelji/zakonski skrbnici/e s manjim brojem djece te roditelji/zakonski skrbnici/e višeg obrazovnog i socio-ekonomskog statusa imaju mišljenje kako učestalije primjenjuju preventive i korektivne odgojne postupke.
5. Postoji razlika u samoprocjeni roditeljskih kompetencija s obzirom na broj djece i obrazovni status roditelja/ zakonskog skrbnika/ca. Roditelji/ zakonski skrbnici/e nižeg obrazovnog statusa procjenjuju svoje roditeljske kompetencije boljima dokoni s većim brojem djece procjenjuju svoje roditeljske kompetencije nižima.
6. Postoji razlika u potrebi za stručnim savjetovanjem roditelja/zakonskog/ce skrbnika unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja s obzirom na spol i broj roditelja/zakonskog skrbnika/ce. Majke/ zakonske skrbnice i roditelji/zakonski skrbnici s većim brojem djece iskazuju veću potrebu za stručnim savjetovanjem unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja.

6.6. Ispitanici

Istraživanje se provodilo na području Primorsko-goranske županije u Dječjem Vrtiću Matulji i na području Varaždinske županije u Dječjem vrtiću Suncokret Sveti Đurđ. Ciljanu skupinu činilo je N=62 roditelja/zakonskih skrbnika/ca djece koje polaze navedene institucije ranog i predškolskog odgoja. Prilikom uzorkovanja koristio se neprobabilistički uzorak, odnosno namjerni uzorak. Anketiranje je obuhvatilo roditelje/zakonske skrbnike/ce djece u dobi između

3 i 7 godina života. U Dječji vrtić Matulji upisano je 318, a u Dječji vrtić Suncokret Sveti Đurđ 75 djece navedene dobi. U idealnim uvjetima maksimalan broj ispitanika/ca iznosio bi između ispitanika/ca 340-393 roditelja/zakonskih skrbnika/ca. Ovaj se raspon navodi zato što postoje roditelji/zakonski skrbnici/e koj/e imaju više djece spomenute dobi koja su upisana u institucije ranog i predškolskog odgoja. Očekivalo se od 100 do 150 cjelovito ispunjenih anketnih upitnika.

6.7. Varijable

U ovom istraživanju nezavisne varijable su bile spol, spol, stupanj obrazovanja, broj djece te socio-ekonomski status. Zavisne varijable su mišljenja roditelja/ zakonskog skrbnika/e o disciplini, primjena preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka, procjena roditeljskih kompetencije roditelja/ zakonskog skrbnika/e te potreba za stručnim savjetovanjem unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

6.8. Instrument

Anketiranje se provelo preko web-sučelja *LimeSurvey*. Poveznica za pristup upitniku dostavljena je institucijama ranog i predškolskog odgoja te putem ravnateljice i pedagoginje prosljeđena roditeljima/zakonskim skrbnicima/ama djece u dobi između 3 i 7 godina. Upitnik se sastoji od 70 čestica te je podijeljen u nekoliko kategorija. Anketni upitnik (Prilog 1) započinje kategorijom osnovnih informacija u kojima se ispitanike/ce upoznao s istraživanjem te ispitivalo opće demografske podatke. Postavljena su pitanja o spolu, dobi, stupnju obrazovanja, broju djece i socio-ekonomskom statusu čiji su odgovori biti korisni za statističku obradu i testiranje danih hipoteza. Drugi dio anketnog upitnika bio je formuliran sa svrhom ispitivanja mišljenja o disciplini. Set postavljenih čestica odnosi se na tvrdnje o disciplini kao metodi odgoja, granicama u ponašanju, načinu uspostave discipline, roditeljima koji primjenjuju disciplinu te dobrobiti djeteta. Od roditelja/zakonskih skrbnika/ca tražilo se da na postavljenu tvrdnju odaberu odgovor koji se odnosio na njih. Pitanja su postavljena na skali Likertovog tipa, gdje su na raspolaganju imali opcije od 1 do 5 gdje je 1 predstavljalo *Uopće se ne slažem*, a 5 *U potpunosti se slažem*. Treći dio upitnika posvećen je ispitivanju primjene odgojnih postupaka. Roditeljima/zakonskim skrbnicima/ama ponuđen je set čestica koje se odnose na uporabu preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka te tjelesno i druge oblike kažnjavanja. Od ispitanika/ca se tražilo da na postavljenu tvrdnju odaberu koliko često su u posljednjih 7 dana s djetetom činili navedeni postupak. Tvrdnje su bila postavljena na skali Likertovog tipa, gdje su na raspolaganju imali opcije od 1 do 5 gdje je 1 predstavljalo *Niti jednom u 7 dana*, a 5 *Nekoliko puta dnevno*. Sljedeća tematska cjelina anketnog upitnika je

posvećena samoprocjeni roditeljskih kompetencija. Od roditelja se traži da na postavljenu tvrdnju odaberu odgovor koji se odnosi na njih. Tvrdnje su postavljene na skali Likertovog tipa, gdje su na raspolaganju imali opcije od 1 do 5 gdje je 1 predstavljalo *Uopće se ne odnosi na mene*, a 5 *U potpunosti se odnosi na mene*. Čestice se odnose na (ne)uspješnost rješavanje problema s djetetom, odgojna znanja i vještina roditelja te osjećaje roditelja. Posljednji dio upitnika sastoji se od čestica kojima se ispituje interes i potreba roditelja za stručnim savjetovanjem. Od njih se tražilo da na postavljeno pitanje odaberu ponuđenu opciju. Opciju *Da* birali su ako je odgovor na postavljeno pitanje pozitivan, ako nisu sigurni odabirali su opciju *Nisam siguran/sigurna*, a opciju *Ne* birali su kada je odgovor na postavljeno pitanje za njih negativan. Nastojalo se istražiti je li roditeljima potrebno stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg aspekta djetetovog razvoja te bi li se istome priključili u okviru ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

6.9. Postupak istraživanja

Vremenski okvir provedbe istraživanja određen je za pedagošku godinu 2022/2023. u mjesecu lipnju u vremenskom razdoblju od 16 dana. Prije samog provođenja istraživanja zatražila se dozvola za sudjelovanjem u istraživanju od ravnateljice Dječjeg vrtića Suncokret Sveti Đurđ i pedagoginje Dječjeg vrtića Matulji. U procesu traženja dozvole, ravnateljica i pedagoginja bile su upoznate s cjelokupnim istraživanjem. Prije početka ispunjavanja upitnika, ispitanici/e su bili informirani o svrsi i cilju istraživanja. Također, obavijestilo ih se da su njihovi podaci zadržani i korišteni samo za vrijeme provedbe istraživanja. U skladu s navedenim, ispitanicima/ama bila je omogućena povjerljivost. Nadalje, garantirala im se anonimnost te njihovo dobrovoljno sudjelovanje u istraživanju. Uz navedeno, bilo im je omogućeno i odustajanje od sudjelovanja u bilo kojem trenutku. Ispitanici/ce su anketnom upitniku pristupali putem poveznice na računalu ili mobilnom uređaju te su ga ispunjavali individualno. Procijenjeno vrijeme za rješavanje anketnog upitnika bilo je između 10 i 15 minuta.

6.10. Obrada podataka

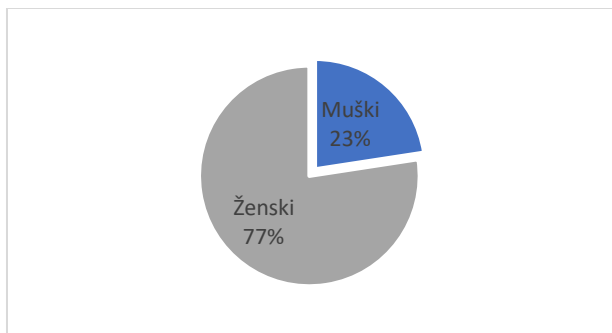
Za potrebe ovog istraživanja odabrana je kvantitativna korelacijska istraživačka metoda, odnosno metoda prikupljanja podataka pomoću anketnog upitnika. Obrada podataka započela je utvrđivanjem baze ispitanika/ca. Uspostavom baze utvrdio se točan broj sudionika/ca u istraživanju, a daljnja se statistička obrada rezultata vršila u programskoj aplikaciji JASP. Prilikom obrade podataka za potrebe završnog rada dobiveni odgovori analizirali su se samo putem deskriptivne statistike. Pomoću nje, uz pripadajuće grafove i tabele, dobio se uvid u

brojnost te homogenost/heterogenost ispitanika/ca prema spolu, dobi, broju djece te socio-ekonomskom i obrazovnom statusu. Također pružila je uvid u mišljenja ispitanika/ca spram discipline, učestalosti primjene preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka, samoprocjenu roditeljskih kompetencija te potrebu za stručnim savjetovanjem. Svaki grafički i tablični prikaz popraćen je detaljnim tekstualnim opisom u nastavku.

7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

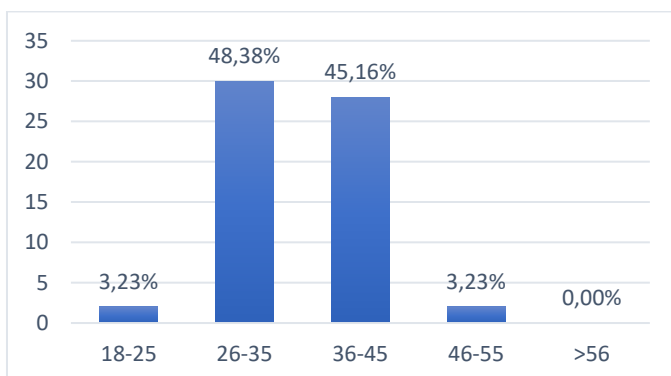
Istraživanje je provedeno na sveukupno N=62 roditelja/zakonskih skrbnika/ca djece u dobi od 3 do 7 godina koja polaze Dječji Vrtić Suncokret i Dječji vrtić Matulji.

Graf 1. Spol ispitanika/ca

Graf 1. prikazuje grupaciju ispitanika/ca prema varijabli spola. Od ukupno N=62 ispitanika/ca, njih 48 je ženskog spola (77,42%), a 14 muškog spola (22,58). Roditeljima/zakonskim skrbnicima/ama je bila ponuđena opcija odabira *Ne želim se izjasniti*, no ista nije bila birana.

Graf 2. Dob ispitanika/ca

Najveći broj roditelja/zakonskih skrbnika/ca, njih 30, spada u dobnu kategoriju između 26-35.godina (48,38%). Nešto manji broj, njih 28, pripada dobnoj skupini između 36.-45. godina (45,16%) dok u skupine 18-25. godina i 46-55.godina spada po dvoje roditelja/zakonskih

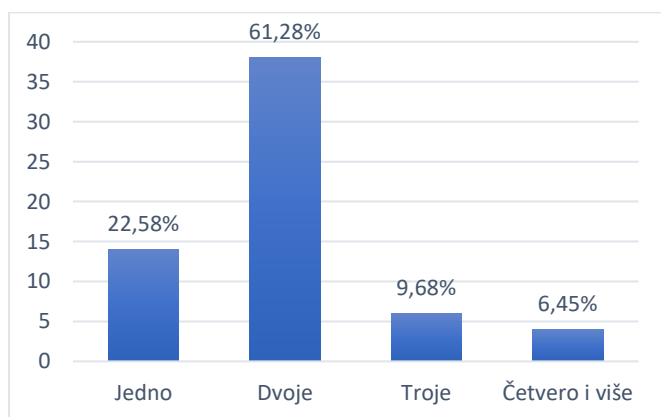
skrbnika/ca (3,23%). Među ispitanim roditeljima/zakonskim skrbnicima/ama nitko nije stariji/a od 56. godina. Na odabраних dobnih skupina rađena je daljnja analiza na način da su se roditelji/zakonski skrbnici/e dobnе skupina 18-25 i 26-35 smatrali mlađim ispitanicima/a, a roditelji/zakonski skrbnici/e dobnе skupine 36-46. i 46-56 starijim ispitanicima/a.

Graf 3. Stupanj obrazovanja

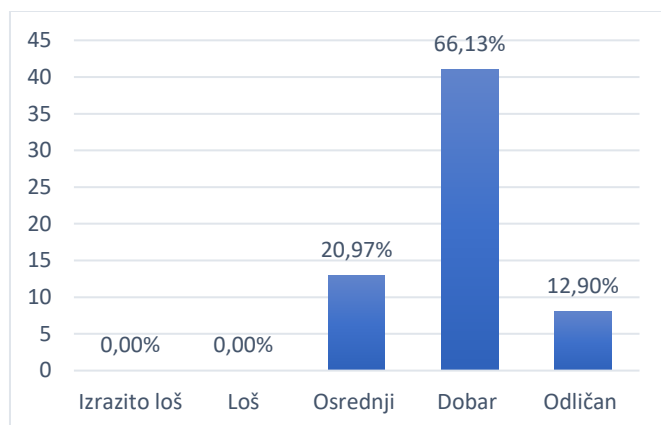
Prema stupnju obrazovanosti najviše roditelja/zakonskih skrbnika/ca, njih 33, ima završenu srednju školu (53, 23%). Višu školu ili prijediplomski studij završilo je njih 11 (17,74%), a diplomski studij, magisterij ili doktorat ima završeno 16 roditelja/zakonskih skrbnika/ca (25,80%). Samo dvoje ispitanika/ca navodi kako imaju završeno samo osnovnoškolsko obrazovanje (3,23%). Na temelju iskazanog stupnja obrazovanja rađena je daljnja analiza. Roditelja/zakonskih skrbnika/ca koji su završili osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje u daljnjem tekstu smatraju se roditeljima/zakonskim skrbnicima/ama nižeg stupnja obrazovanja, a roditelji/zakonski skrbnici/ce koji su završili višu školu, preddiplomski ili diplomski studij, magisterij ili doktorat smatraju se roditeljima/zakonskim skrbnicima/ama višeg obrazovnog statusa.

Graf 4. Broj djece

U uzorku dominiraju roditelji/zakonski skrbnici/e s po dvoje djece, njih 38 (61,29%). Jedno dijete ima 14 roditelja/zakonskih skrbnika/ca (22,58%), troje djece njih 6 (9,68%), a četvero i više njih 4 (6,45%). Na temelju broja djece ispitanika/ca vršila se daljnja analiza. U daljnjem tekstu roditelji/zakonski skrbnici/e s manjim brojem djece su oni s jednom i dvoje djece dok su roditelji/zakonski skrbnici/e s većim brojem djece oni s troje, četvero i više djece.

Graf 5. Socio-ekonomski status

Prema socio-ekonomskom statusu većina roditelja ima povoljne materijalne prilike. Njih 41 procjenjuje svoj socio-ekonomski status dobrim (66,13%). Odlično stanje izražava 8 ispitanika/ca (12,90%), a osrednje njih 13 (20,97%). Prema samoprocjeni roditelja nitko ne pripada u kategoriju izrazito lošeg ili lošeg socio-ekonomsko statusa što onemogućava analizu pojedinih hipoteza te će potencijalno utjecati na značajnost rezultata u daljnjoj obradi.

Tablica 1. prikazuje mišljenja roditelja/zakonskih skrbnika/ca o disciplini. Brojevi od 1-5 prikazuju (ne)slaganje roditelja/zakonskih skrbnika/ca na način da je 1 predstavlja *Uopće se ne slažem*, a 5 *U potpunosti se slažem* dok se M odnosi na aritmetičku sredinu, a SD na standardnu devijaciju.

Tablica 1. Mišljenja roditelja/zakonskih skrbnika/ca o disciplini

Mišljenja o disciplini		1	2	3	4	5	M	SD
1.	Disciplina neminovno podrazumijeva grubo kažnjavanje djece.	41	8	11	/	2	1,61	1,00
2.	Roditelj mora postaviti granice u ponašanju djece.	/	/	5	11	46	4,66	0,63
3.	Uspostavljati disciplinu pripada zastarjelim odgojnim postupcima.	32	12	12	5	1	1,89	1,09
4.	Roditelji koji provode disciplinu i postavljaju pravila ponašanja u suštini samo iskaljuju vlastite frustracije prema djeci.	43	9	5	4	1	1,57	1,00

5.	Za uspostavljanje discipline je zadužen samo jedan roditelj.	53	3	3	2	1	1,31	0,84
6.	Uspostavljanjem discipline djeca uče razlikovati prihvatljiva i neprihvatljiva ponašanja.	/	1	5	18	38	4,50	0,72
7.	Ako ću provoditi disciplinu dijete će me smatrati okrutnim i bezosjećajnim.	31	12	15	3	1	1,89	1,04
8.	Otac bolje uspostavlja disciplinu nad djecom za razliku od majke.	34	8	13	6	1	1,90	1,14
9.	Disciplina onemogućava emocionalno povezivanje i suradnju roditelja i djeteta.	34	11	8	2	7	1,98	1,36
10.	Roditelji koji uspostavljaju disciplinu teže povećanju fizičke, emocionalne i socijalne dobrobiti djeteta.	22	7	11	7	15	2,77	1,61
11.	Disciplina u odgoju omogućava djetetu razvitak odgovornosti i samokontrole.	1	/	7	23	31	4,34	0,81
12.	Važan je način provođenja discipline i postavljanja granica ponašanja.	2	/	4	18	38	4,45	0,88
13.	Disciplina može biti poticajna.	1	/	8	20	33	4,36	0,83
14.	Kada disciplinirano djecu zapravo im pokazujemo da ih ne prihvaćamo.	53	6	1	2	/	1,23	0,64
15.	Dijete je moguće disciplinirati na način koji pogoduje razvoju odnosa i poštovanja prema roditelju.	2	1	9	24	26	4,15	0,96
16.	Disciplina treba odgovarati potrebama i dobi djeteta.	/	/	4	15	43	4,63	0,61
17.	Uspostavljanjem discipline uskraćujemo pozitivne i poticajne obrasce komunikacije s djetetom.	33	16	6	1	6	1,89	1,26

Generalno roditelji/zakonski skrbnici/ce imaju pozitivno mišljenje o disciplini i postavljanju granica u odgojnom djelovanju. Većina se njih u potpunosti slažu s tvrdnjama kako *Roditelj mora postaviti granice u ponašanju djece* ($M=4,66$, $SD=0,63$), *Disciplina treba odgovarati potrebama i dobi djeteta* ($M=4,63$, $SD=0,61$), *Uspostavljanjem discipline djeca uče razlikovati prihvatljiva i neprihvatljiva ponašanja* ($M=4,5$, $SD=0,72$). Izrazito ne slaganje zamjećuje se kod tvrdnje *Kada discipliniramo djecu zapravo im pokazujemo da ih ne prihvaćamo* ($M= 1,23$, $SD= 0,64$) te kod čestice koje se odnosi na autoritet koji uspostavlja disciplinu *Za uspostavljanje discipline zadužen je samo jedan roditelj* ($M=1,31$, $SD=0,84$). Indiferentnost postoji jedino kod čestice *Roditelji koji uspostavljaju disciplinu teže povećanju fizičke, emocionalne i socijalne dobrobiti djeteta* ($M=2,77$, $SD= 1,61$).

Tablica 2. prikazuje mišljenja roditelja/zakonskih skrbnika/ca o učestalosti primjene poželjnih i nepoželjnih roditeljskih odgojnih u posljednjih 7 dana. Brojevi od 1 do 5 prikazuju učestalost

korištenje roditeljskih odgojnih postupaka na način da je 1 predstavlja *Niti jednom u 7 dana*, a 5 *Nekoliko puta dnevno* dok se M odnosi na aritmetičku sredinu, a SD na standardnu devijaciju.

Tablica 2. Roditeljski odgojni postupci

Roditeljski odgojni postupci		1	2	3	4	5	M	SD
1.	U izricanju pohvale fokusirao/la sam se na djetetovo ponašanje, a ne na samo dijete.	1	5	18	22	16	3,76	0,99
2.	Dao/la sam djetetu nagradu, da je pritom nisam obećao/la.	6	13	19	14	10	3,15	1,21
3.	Prijetio/la sam djetetu iako sam znala da prijetnju neću uistinu ostvariti.	21	16	17	3	5	2,27	1,22
4.	Spontano sam nagradio/la dijete za ponašanje/zadatak za koji uobičajeno nije nagrađeno.	6	18	24	9	5	2,82	1,06
5.	Vikao/la sam na dijete prilikom nepoželjnog ponašanja.	11	15	20	8	8	2,79	1,26
6.	Pokazalo/la djetetu kako napraviti nešto na pravilan način.	/	1	9	25	27	4,26	0,77
7.	Djetetu sam bio/la model poželjnog ponašanja.	/	1	14	34	13	3,95	0,71
8.	Nisam uključio/la dijete u donošenje pravila (neposredno prije kupnje, obiteljska pravila i sl).	25	17	5	2	3	2,05	1,11
9.	U svakodnevnim situacijama dao/la sam djetetu mogućnost odabira između dvije ili više prihvatljivih opcija.	3	4	17	22	16	3,71	1,08
10.	Aktivnosti i ponašanja pokušavao/la sam regulirati zajedničkim pravilima.	2	3	19	26	12	3,69	0,95
11.	Dopuštao/la sam da dijete sudjeluje u donošenju obiteljskih pravila.	7	8	18	21	8	3,24	1,18
12.	Kao kaznu za nepoželjno ponašanje djetetu sam zadao/la dodatne poslove/zadatke.	25	19	11	6	1	2,02	1,06
13.	Proveo/la sam više od 1h igrajući se s djetetom bez prisutnosti nekog oblika medija.	/	3	15	27	17	3,94	0,85
14.	S djetetom sam proveo/la vrijeme u igri na otvorenom.	/	/	12	22	28	4,26	0,77
15.	Djetetu sam otvoreno i iskreno izrekao/la svoje osjećaje prilikom njegovog neprimjerenog ponašanja.	1	4	13	23	21	3,95	0,98
16.	Omogućio/la sam djetetu da verbalizira svoje potreba.	2	2	17	18	23	3,94	1,04
17.	Prilikom nepoželjnog ponašanja primijenio/la sam blago tjelesno kažnjavanje (udaranje po guzi, prstima ili čupanje za kosu) kako bi dijete naučilo što ne smije raditi.	39	11	6	3	3	1,71	1,14
18.	U razgovoru o nepoželjnom ponašanju koristio/la sam rečenice poput „Kako se to ponašaš?; Ti uvijek izazivaš?; Zašto te moram stalno opominjati?“.	14	16	23	8	1	2,45	1,04

19.	Slušao/la sam što mi dijete ima za reći od početka do kraja bez prekidanja.	/	1	13	24	24	4,15	0,81
20.	Ono što mi je dijete poručilo pokušao/la sam percipirati iz njegove perspektive.	/	3	16	26	17	3,92	0,86
21.	Prilikom kritiziranja djeteta prvo sam započeo/la s nečim što dijete radi dobro.	4	4	24	22	8	3,42	1,02
22.	Kritizirao/la sam isključivo djetetovo ponašanje, a ne samo dijete.	/	7	22	20	13	3,63	0,95
23.	Učinio/la sam nešto umjesto djeteta zato što nisam mogao/la čekati da dijete samo dođe do rješenja.	14	21	14	9	4	2,48	1,18
24.	U reagiranju na djetetovo ponašanje dao/la sam jasne sugestije kako da ga dijete poboljša.	1	5	19	29	8	3,61	0,88
25.	Omogućio/la sam da dijete doživi prirodnu posljedicu svog ponašanja, sukladno dobi djeteta i težini posljedice.	4	13	20	24	1	3,08	0,96
26.	Osmislio/la sam logičnu posljedicu za djetetovo ponašanje kad je prirodna bila neprimjerena.	11	15	28	8	/	2,53	0,94
27.	Pokušao/la sam ne reagirati na djetetovo asocijalno ponašanje.	22	15	19	6	/	2,15	1,02
28.	Opsovao/la ispred djeteta iako njemu to zabranjujem.	24	23	9	3	3	2,00	1,09
29.	Tijekom izljeva ljutnje ili bijesa stao/la sam i pričekao/la prekid dramatične reakcije.	8	17	18	13	6	2,87	1,18
30.	Kada je dijete imalo burnu reakciju posao/la sam ga na „hlađenje“ točnije time-out.	16	15	17	11	3	2,52	1,20
31.	Na asocijalno ponašanje rekao/la sam čvrsto „Ne“ i pri tome ostao/la dosljedan/na.	6	8	20	19	9	3,27	1,16
32.	Izvrjeđao/la sam dijete kada nešto nije učinilo kako mu je bilo rečeno.	46	12	3	1	/	1,34	0,65
33.	Ukoliko je dijete plakalo za nečim što u tom trenutku nije moglo imati, spremio/la sam tu stvar kako je dijete ne bi moglo vidjeti.	23	17	13	9	/	2,13	1,08
34.	Ignorirao/la sam dijete kada mi je pokušalo objasniti svoje postupke	49	5	6	1	1	1,39	0,86
35.	Kada sam vidio/la nepoželjno ponašanje, pokušao/la sam djetetu pažnju preusmjeriti na nešto drugo.	5	15	22	14	6	3,02	1,09
36.	Upućivao/la sam prigovore djetetu zbog njegovog ponašanja.	6	15	28	10	3	2,82	0,98
37.	Kažnjavao/la sam dijete odbijanjem komunikacije s njim.	44	11	6	1	/	1,42	0,74
38.	Prilikom nepoželjnog ponašanja djeteta rekao/la sam mu kako sam razočaran/na njime.	35	15	10	1	1	1,68	0,92

Nepoželjne odgojne postupke koje roditelji/zakonski skrbnici/e nisu primjenjivali niti jednom jesu prijetnje djetetu ($M=2,27$, $SD=1,22$), vrijeđanja ($M=1,34$, $SD=0,65$), ignoriranje djeteta u prilikama kada je željeno nešto objasniti ($M=1,39$, $SD=0,86$) te kažnjavanje u obliku odbijanja komunikacije ($M=1,42$, $SD=0,74$). Zanimljivo je istaknuti kako su roditelji/zakonski skrbnici/ce više puta koristili blago tjelesno kažnjavanje i TI-poruke od vikanja i prijetnji. Što se tiče preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka većina roditelja/zakonskih skrbnika/ca navodi kako iste primjenjuje gotovo svakodnevno. Preventivni odgojni postupci koje roditelji/zakonski skrbnici/e primjenjuju svakodnevno su pozitivna podrška ($M=3,76$, $SD=0,99$), model poželjnog ponašanja ($M=4,26$, $SD=1,06$), mogućnost izbora ($M=3,71$, $SD=1,08$), pravila ponašanja ($M=3,69$, $SD=0,95$) i zajednička igra s djecom ($M=4,26$, $SD=0,77$). Korektivne odgojne postupke koje roditelji/zakonski skrbnici/e svakodnevno koriste su JA-poruke ($M=3,95$, $SD=0,98$), aktivno slušanje ($M=3,94$, $SD=1,04$) i konstruktivne kritike u obliku kritiziranja isključivo ponašanja ($M=3,63$, $SD=0,95$). Prosječno, roditelji/zakonski skrbnici/e ni jednu od navedenih preventivnih i korektivnih odgojnih metoda ne primjenjuju nekoliko puta dnevno. Većina odgovora se centrirala u svaki dan i nekoliko puta tjedno. Manja učestalost primjećuje se jedino kod ignoriranja asocijalnog ponašanja i preusmjeravanja pažnje. U daljnjoj analizi će se sukladno problemima istraživanja pažnja posvetiti česticama koje se tiču primjene preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka.

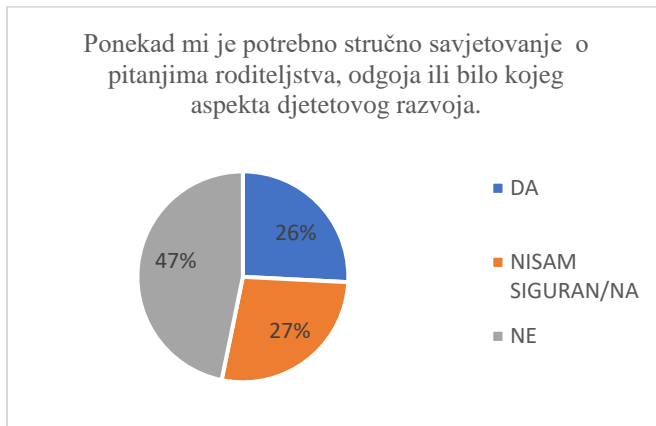
Tablica 3. prikazuje samoprocjenu roditeljskih kompetencija na način da je 1 predstavlja *Uopće se ne odnosi na mene*, a 5 *U potpunosti se odnosi na mene* dok se M odnosi na aritmetičku sredinu, a SD na standardnu devijaciju.

Tablica 3. Samoprocjena roditeljskih kompetencija

Samoprocjena roditeljskih kompetencija		1	2	3	4	5	M	SD
1.	Većinu problema koje imam s djetetom mogu riješiti nenasilnim metodama bez povišenja glasa.	/	3	17	30	12	3,82	0,80
2.	Dobro se nosim sa zahtjevima roditeljstva.	/	1	13	33	15	4,00	0,72
3.	Mislim da za odgoj imam dovoljno znanja i vještina.	/	2	20	24	16	3,87	0,84
4.	U odgoju djece osjećam se nesigurno i bojim se pogriješiti.	25	13	17	6	1	2,11	1,10
5.	Ponekad imam osjećaj bespomoćnosti i mislim kako ništa ne može riješiti probleme koje imam sa svojim djetetom.	20	14	17	10	1	2,32	1,14
6.	Osjećam da nemam kontrolu nad roditeljstvom i odnosom s djetetom.	32	12	10	6	2	1,94	1,17

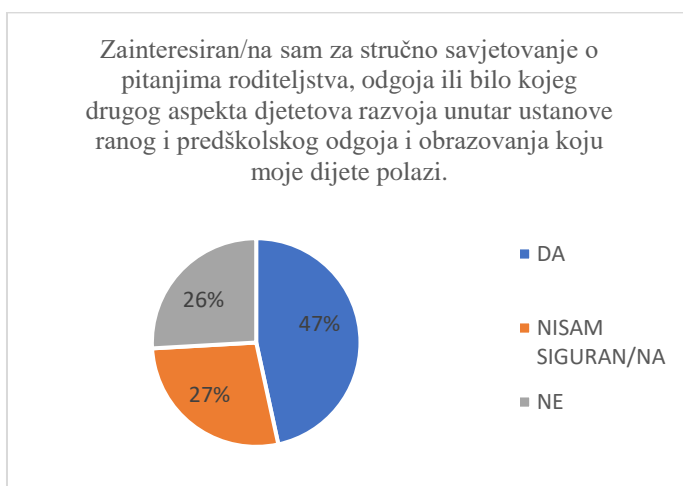
U ispitanom uzorku roditelji/zakonski skrbnici/e svoje roditeljske kompetencije procjenjuju visokim. Većina njih odgovara kako uglavnom probleme koje imaju s djetetom mogu riješiti nenasilnim metodama ($M=3,82$, $SD=0,80$) te da se dobro osjećaju u roditeljskoj ulozi ($M=4,00$, $SD=0,72$) za koju smatraju da uglavnom imaju dovoljno znanja i vještina ($M=3,87$, $SD=0,84$). Procjenjuju kako se osjećaj nesigurnosti ($M=2,11$, $SD=1,10$), bespomoćnosti ($M=2,32$, $SD=1,14$) i gubitka kontrole ($M=1,94$, $SD=1,17$) u odgoju uglavnom ne odnose na njih.

Graf 6. Potreba za stručnim savjetovanjem

Graf 6. prikazuje kako većina roditelja/zakonskih skrbnika/ca, njih 29 negira kako im je potrebno stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva (46,77%). Također, važno je skrenuti pažnju kako 25, 81% roditelja/zakonskih skrbnika/ca navodi da im je ponekad potrebno stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg aspekta djetetovog razvoja.

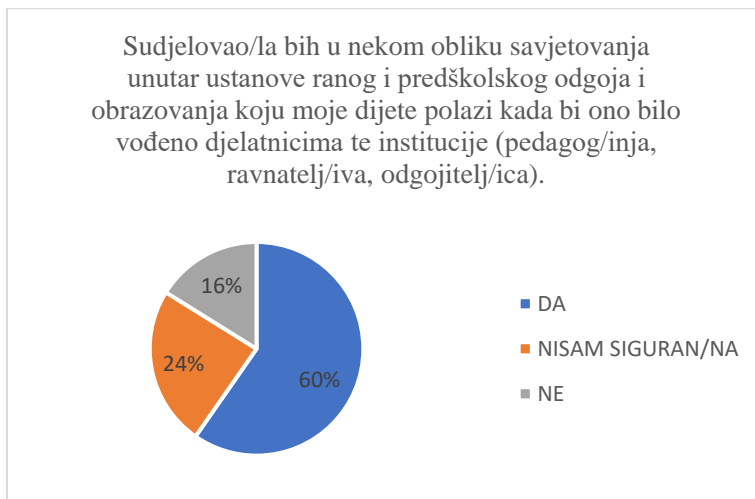
Graf 7. Zainteresiranost za stručno savjetovanje

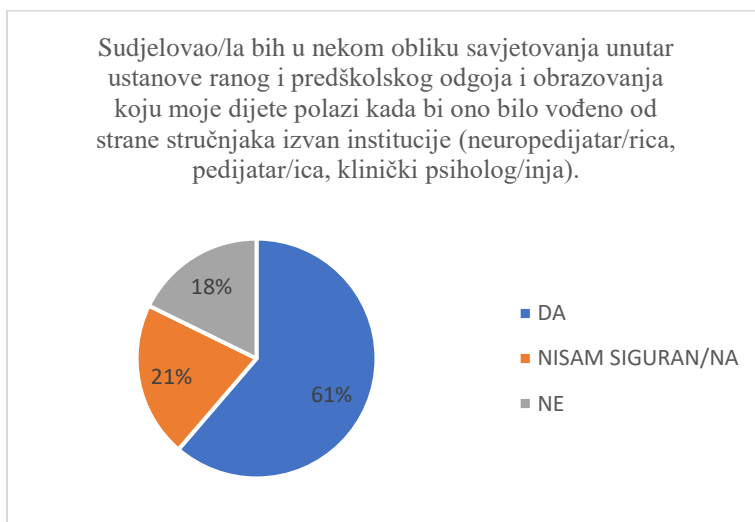
Većina roditelja/zakonskih skrbnika/ca, točnije njih 29 (46,44%) je zainteresirano za sudjelovanje u nekom obliku stručnog savjetovanja o pitanja roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg drugog aspekta djetetova razvoja unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja (Graf 7.).

Indiferentnost (27,42%) i nezainteresiranost (25,81) izjavljuje gotovo jednak broj ispitanika/ca što potencijalno može odraz tradicionalnih uvjerenja da samo roditelj zna što je najbolje za dijete ili neznanja u kojem se stručno savjetovanje poistovjećuje s oblicima stručne pomoći poput psihoterapije koja je na našim prostorima još uvijek tabu-tema. Također moguće je da roditelji/zakonski skrbnici/e nisu dovoljno informirani o ovakvim oblicima partnerstva s institucijama ranog i predškolskog odgoja.

Graf 8. Vodstvo stručnog savjetovanja od strane djelatnica institucije

Graf 9. Vodstvo stručnog savjetovanja od strane stručnjaka izvan institucije ranog i predškolskog odgoja

Roditelji/zakonski skrbnici/e podjednako su zainteresirani/e za savjetovanja koja bi bila vođena djelatnicima ustanove (59,68%; Graf 8.) i onima vođenima od strane stručnjaka/inja izvan institucije (61,29%; Graf 9.). Također i ovdje se prepoznaje značajna prisutnost indiferentnosti (24,19%; 20,97%) i nezainteresiranosti (16,13%; 17,74%).

Tablica 4. prikazuje procjenu mišljenja roditelja/zakonskih skrbnika/ca o disciplini s obzirom na spol. Brojevi od 1-5 prikazuju (ne)slaganje roditelja/zakonskih skrbnika/ca na način da je 1 predstavlja *Uopće se ne slažem*, a 5 *U potpunosti se slažem* dok se M odnosi na aritmetičku sredinu, a SD na standardnu devijaciju.

Tablica 4. Mišljenja o disciplini s obzirom na spol

Mišljenja o disciplini		1	2	3	4	5	M	SD	
1.	Disciplina neminovno podrazumijeva grubo kažnjavanje djece.	Muški	9	2	3	/	/	1,57	0,85
		Ženski	32	6	8	/	2	1,63	1,04
2.	Roditelj mora postaviti granice u ponašanju djece.	Muški	/	/	2	2	10	4,57	0,76
		Ženski	/	/	3	9	36	4,67	0,59
3.	Uspostavljati disciplinu pripada zastarjelim odgojnim postupcima	Muški	7	2	5	/	/	1,86	0,95
		Ženski	25	10	7	5	1	1,90	1,13
4.	Roditelji koji provode disciplinu i postavljaju pravila ponašanja u suštini samo iskaljuju vlastite frustracije prema djeci.	Muški	9	2	2	1	/	1,64	1,01
		Ženski	34	7	3	3	1	1,54	1,01
5.	Za uspostavljanje discipline je zadužen samo jedan roditelj.	Muški	10	2	2	/	/	1,43	0,76
		Ženski	43	1	1	2	1	1,27	0,87
6.	Uspostavljanjem discipline djeca uče razlikovati prihvatljiva i neprihvatljiva ponašanja.	Muški	/	/	1	6	7	4,43	0,65
		Ženski	/	1	4	12	31	4,52	0,74
7.	Ako ću provoditi disciplinu dijete će me smatrati okrutnim i bezosjećajnim.	Muški	6	3	5	/	/	1,93	0,91
		Ženski	25	9	10	3	1	1,86	1,08
8.	Otac bolje uspostavlja disciplinu nad djecom za razliku od majke.	Muški	6	4	3	1	/	1,93	1,00
		Ženski	28	4	10	5	1	1,90	1,20
9.	Disciplina onemogućava emocionalno povezivanje i suradnju roditelja i djeteta.	Muški	6	3	4	/	1	2,07	1,21
		Ženski	28	8	4	2	6	1,96	1,41
10.	Roditelji koji uspostavljaju disciplinu teže povećanju fizičke, emocionalne i socijalne dobrobiti djeteta.	Muški	4	2	3	2	3	2,86	1,56
		Ženski	18	5	8	5	12	2,75	1,64
11.	Disciplina u odgoju omogućava djetetu razvitak odgovornosti i samokontrole.	Muški	/	/	3	5	6	4,21	0,80
		Ženski	1	/	4	18	25	4,38	0,82
12.	Važan je način provođenja discipline i postavljanja granica ponašanja.	Muški	/	/	2	5	7	4,36	0,75
		Ženski	2	/	2	13	31	4,48	0,92
13.	Disciplina može biti poticajna.	Muški	/	/	1	6	7	4,43	0,65
		Ženski	1	/	7	14	26	4,33	0,88
14.		Muški	11	2	1	/	/	1,29	0,61

	Kada disciplinirano djecu zapravo im pokazujemo da ih ne prihvaćamo.	Ženski	42	4	/	2	/	1,21	0,65
15.	Dijete je moguće disciplinirati na način koji pogoduje razvoju odnosa i poštovanja prema roditelju.	Muški	1	1	3	3	6	3,86	1,30
		Ženski	1	/	6	21	20	4,23	0,83
16.	Disciplina treba odgovarati potrebama i dobi djeteta.	Muški	/	/	2	3	9	4,50	0,76
		Ženski	/	/	2	12	34	4,67	0,56
17.	Uspostavljanjem discipline uskraćujemo pozitivne i poticajne obrasce komunikacije s djetetom.	Muški	5	3	4	1	1	2,29	1,27
		Ženski	28	13	2	/	5	1,77	1,24

Već je ranije izneseno kako roditelji/zakonski skrbnici/e generalno iskazuju pozitivno mišljenje te se u ovom segmentu analize isto potvrdilo. Odgovori muškaraca i žena u većem dijelu čestica koje se odnose na mišljenje o disciplini podudaraju. Razlika u mišljenjima s obzirom na spol nađene su na dvije čestice. Kod tvrdnje *Uspostavljanjem discipline djeca uče razlikovati prihvatljiva i neprihvatljiva ponašanja* muškarci/ zakonski skrbnici su većinski odgovarali *Uglavnom se slažu* ($M=4,43$, $SD=0,65$) dok su se žene/zakonske skrbnice složile u potpunosti ($M=4,52$, $SD=0,74$). Žene/zakonske skrbnice u potpunosti se slažu ($M=4,48$ $SD=0,92$) s tvrdnjom *Važan je način provođenja discipline i postavljanja granica ponašanja*. S druge strane muškarci/ zakonski skrbnici se s istom pak slažu uglavnom ($M=4,36$, $SD=0,75$). Kako su iskazana mišljenja pozitivna te se razlikuju samo u dvije od postavljenih 17 čestici prva se hipoteza prihvaća.

Tablica 5. prikazuje procjenu mišljenja roditelja/zakonskih skrbnika/ca o disciplini s obzirom na dob. Brojevi od 1-5 prikazuju (ne)slaganje roditelja/zakonskih skrbnika/ca na način da je 1 predstavlja *Uopće se ne slažem*, a 5 *U potpunosti se slažem* dok se M odnosi na aritmetičku sredinu, a SD na standardnu devijaciju. Analiza mišljenja vršila se na način da se za mlađe ispitanike/ce uzimaju prosjek aritmetičke sredine odgovora roditelja/zakonskih skrbnika/ca u dobnim skupinama 18-25. godine i 26-35. godina, točnije 36-45. godina i 46-55. godina za starije ispitanike/ce. Isti način analize primjenjivat će se na svim segmentima koji traže diferencijaciju odgovora mlađih naspram starijih roditelja/zakonskih skrbnika/ca.

Tablica 5. Mišljenja o disciplini s obzirom na dob

Mišljenja o disciplini		1	2	3	4	5	M	SD	M ¹	SD ²	
1.	Disciplina neminovno podrazumijeva grubo kažnjavanje djece.	18-25	/	1	1	/	/	2,50	0,71	2,10	0,86
		26-35	19	3	7	/	1	1,70	1,01		
		36-45	21	4	2	/	1	1,43	0,92	1,72	1,16
		46-55	1	/	1	/	/	2,00	1,41		
2.	Roditelj mora postaviti granice u ponašanju djece.	18-25	/	/	1	/	1	4,00	1,41	4,40	0,95
		26-35	/	/	1	4	25	4,8	0,48		
		36-45	/	/	3	7	18	4,54	0,69	4,77	0,35
		46-55	/	/	/	/	2	5,00	0,00		
3.	Uspostavljati disciplinu pripada zastarjelim odgojnim postupcima	18-25	/	1	1	/	/	2,50	0,71	2,15	0,92
		26-35	17	6	4	2	1	1,80	1,13		
		36-45	15	4	6	3	/	1,89	1,10	2,20	1,81
		46-55	/	1	1	/	/	2,50	0,71		
4.	Roditelji koji provode disciplinu i postavljaju pravila ponašanja u suštini samo iskaljuju vlastite frustracije prema djeci.	18-25	/	1	1	/	/	2,50	0,71	2,05	0,88
		26-35	20	5	3	1	1	1,60	1,04		
		36-45	22	2	1	3	/	1,46	1,00	1,48	0,86
		46-55	1	1	/	/	/	1,50	0,71		
5.	Za uspostavljanje discipline je zadužen samo jedan roditelj.	18-25	1	/	1	/	/	2,00	1,41	1,62	1,07
		26-35	27	/	2	1	/	1,23	0,73		
		36-45	24	2	/	1	1	1,32	0,96	1,41	0,84
		46-55	1	1	/	/	/	1,50	0,71		
6.	Uspostavljanjem discipline djeca uče razlikovati prihvatljiva i neprihvatljiva ponašanja.	18-25	/	/	1	1	/	3,50	0,71	4,05	0,67
		26-35	/	/	2	8	20	4,60	0,62		
		36-45	/	1	2	8	17	4,46	0,79	4,48	0,75
		46-55	/	/	/	1	1	4,50	0,71		
7.	Ako ću provoditi disciplinu dijete će me smatrati okrutnim i bezosjećajnim.	18-25	/	/	2	/	/	3,00	0,00	2,45	0,55
		26-35	17	1	10	2	/	1,90	1,09		
		36-45	14	10	2	1	1	1,75	1,01	2,13	0,86
		46-55	/	1	1	/	/	2,50	0,71		
8.	Otac bolje uspostavlja disciplinu nad djecom za razliku od majke.	18-25	/	1	1	/	/	2,50	0,71	2,17	0,93
		26-35	18	3	5	4	/	1,83	1,15		
		36-45	15	3	7	2	1	1,96	1,20	1,73	0,96
		46-55	1	1	/	/	/	1,50	0,71		

¹ M=M_{18-25/36-45}+M_{26-35/46-55}/2

² SD= SD_{18-25/36-45}+SD_{26-35/46-55}/2

9.	Disciplina onemogućava emocionalno povezivanje i suradnju roditelja i djeteta.	18-25	1	/	1	/	/	2,00	1,41	2,04	1,39
		26-35	15	6	4	2	3	2,07	1,36		
		36-45	18	4	2	/	4	1,86	1,43	2,18	1,07
		46-55	/	1	1	/	/	2,50	0,71		
10.	Roditelji koji uspostavljaju disciplinu teže povećanju fizičke, emocionalne i socijalne dobrobiti djeteta.	18-25	/	/	1	1	/	3,50	0,71	3,17	1,17
		26-35	11	1	7	4	7	2,83	1,62		
		36-45	11	6	2	1	8	2,61	1,71	3,06	1,21
		46-55	/	/	1	1	/	3,50	0,71		
11.	Disciplina u odgoju omogućava djetetu razvitak odgovornosti i samokontrole.	18-25	/	/	1	1	/	3,50	0,71	3,92	0,82
		26-35	1	/	3	10	16	4,33	0,92		
		36-45	/	/	3	11	14	4,39	0,69	4,45	0,70
		46-55	/	/	/	1	1	4,50	0,71		
12.	Važan je način provođenja discipline i postavljanja granica ponašanja.	18-25	/	/	1	1	/	3,50	0,71	3,92	0,90
		26-35	2	/	2	8	18	4,33	1,09		
		36-45	/	/	1	8	19	4,64	0,56	4,57	0,64
		46-55	/	/	/	1	1	4,50	0,71		
13.	Disciplina može biti poticajna.	18-25	/	/	1	1	/	3,50	0,71	3,89	0,83
		26-35	1	/	4	10	15	4,27	0,94		
		36-45	/	/	3	8	17	4,50	0,69	4,50	1,4
		46-55	/	/	/	1	1	4,50	0,71		
14.	Kada disciplinirano djecu zapravo im pokazujemo da ih ne prihvaćamo.	18-25	1	/	1	/	/	2,00	1,41	1,60	1,01
		26-35	26	3	/	1	/	1,20	0,61		
		36-45	24	3	/	1	/	1,21	0,63	1,11	0,32
		46-55	2	/	/	/	/	1,00	0,00		
15.	Dijete je moguće disciplinirati na način koji pogoduje razvoju odnosa i poštovanja prema roditelju.	18-25	/	/	2	/	/	3,00	0,00	3,52	0,57
		26-35	2	1	3	12	12	4,03	1,13		
		36-45	/	/	3	11	14	4,39	0,69	3,95	0,7
		46-55	/	/	1	1	/	3,50	0,71		
16.	Disciplina treba odgovarati potrebama i dobi djeteta.	18-25	/	/	1	1	/	3,50	0,71	4,1	0,63
		26-35	/	/	1	7	22	4,70	0,54		
		36-45	/	/	1	6	21	4,71	0,54	4,11	0,63
		46-55	/	/	1	1	/	3,50	0,71		
17.	Uspostavljanjem discipline uskraćujemo pozitivne i poticajne obrasce komunikacije s djetetom.	18-25	/	1	1	/	/	2,50	0,71	2,27	1,03
		26-35	14	9	3	/	4	2,03	1,35		
		36-45	19	5	1	1	2	1,64	1,19	2,07	0,95
		46-55	/	1	1	/	/	2,50	0,71		

Razlika u mišljenjima između starijih i mlađih roditelja/zakonskih skrbnika/ca nađena je na 8 od 17 postavljenih čestica. Stariji ispitanici/e se s tvrdnjom *Roditelj mora postaviti granice u ponašanju djeteta* slažu u potpunosti ($M_{36-45+46-56}=4,77$, $SD_{36-45+46-56}=0,35$) dok se mlađi s istom uglavnom slažu ($M_{18-25+26-35}=4,40$, $SD_{18-25+26-35}=0,95$). Jednaka distribucija odgovora nađena kod tvrdnji *Uspostavljanjem discipline djeca uče razlikovati prihvatljiva i neprihvatljiva ponašanja, Disciplina u odgoju omogućava djetetu razvitak odgovornosti i samokontrole, Važan je način provođenja discipline i postavljanja granica ponašanja te Disciplina može biti poticajna*. Stariji roditelji/zakonski skrbnici/e većinski uopće ne slažu s mišljenjem *Za uspostavljanje discipline je zadužen samo jedan roditelj* ($M_{36-45+46-56}=1,41$, $SD_{36-45+46-56}=0,84$), a mlađi većinski biraju *Uglavnom se ne slažem* ($M_{18-25+26-35}=1,62$, $SD_{18-25+26-35}=1,07$). Indiferentno mišljenje na tvrdnju *Ako ću provoditi disciplinu dijete će me smatrati bezosjećajnim* iskazuju mlađi roditelji/zakonski skrbnici/e ($M_{18-25+26-35}=2,45$, $SD_{18-25+26-35}=0,55$) dok se stariji uglavnom ne slažu ($M_{36-45+46-56}=2,13$, $SD_{36-45+46-56}=0,86$). Posljednja nađena razlika je kod tvrdnje *Kada discipliniramo djecu zapravo im pokazujemo da ih ne prihvaćamo* s kojom se stariji roditelji/zakonski skrbnici/e uopće ne slažu ($M_{36-45+46-56}=1,11$, $SD_{36-45+46-56}=3,32$), a mlađi se uglavnom ne slažu ($M_{18-25+26-35}=1,60$, $SD_{18-25+26-35}=1,01$). Iako su nađene razlike u mišljenjima na gotovo pola ponuđenih čestica, radi o relativnoj blagoj nepodudarnosti koja se razlikuje samo po intenzitetu (ne)slaganja pa se hipoteza o povezanosti mišljenja o disciplini s dobi odbacuje.

Tablica 6. prikazuje primjenu preventivnih i korektivnog roditeljskih postupaka s obzirom na spol roditelja/zakonskih skrbnika/ca. Brojevi od 1-5 prikazuju učestalost korištenje roditeljskih odgojnih postupaka na način da je 1 predstavlja *Niti jednom u 7 dana*, a 5 *Nekoliko puta dnevno* dok se M odnosi na aritmetičku sredinu, a SD na standardnu devijaciju

Tablica 6. Preventivni i korektivni odgojni postupci s obzirom na spol

Roditeljski odgojni postupci		1	2	3	4	5	M	SD	
1.	U izricanju pohvale fokusirao/la sam se na djetetovo ponašanje, a ne na samo dijete.	Muški	1	/	3	6	4	3,86	1,10
		Ženski	/	5	15	16	12	3,73	0,96
2.	Dao/la sam djetetu nagradu, da je pritom nisam obećao/la.	Muški	2	1	5	3	3	3,29	1,33
		Ženski	4	12	14	11	7	3,10	1,19
3.	Spontano sam nagradio/la dijete za ponašanje/zadatak za koji uobičajeno nije nagrađeno.	Muški	1	2	9	2	/	2,86	0,77
		Ženski	5	16	15	7	5	2,81	1,14

4.	Pokazalo/la djetetu kako napraviti nešto na pravilan način.	Muški	/	1	3	4	6	4,07	0,10
		Ženski	/	/	6	21	21	4,31	0,70
5.	Djetetu sam bio/la model poželjnog ponašanja.	Muški	/	1	2	8	3	3,93	0,83
		Ženski	/	/	12	26	10	3,96	0,68
6.	U svakodnevnim situacijama dao/la sam djetetu mogućnost odabira između dvije ili više prihvatljivih opcija.	Muški	2	/	6	5	1	3,21	1,12
		Ženski	1	4	11	17	15	3,85	1,03
7.	Aktivnosti i ponašanja pokušavao/la sam regulirati zajedničkim pravilima.	Muški	/	1	5	7	1	3,57	0,76
		Ženski	2	2	14	19	11	3,73	1,01
8.	Dopuštao/la sam da dijete sudjeluje u donošenju obiteljskih pravila.	Muški	1	6	5	1	1	2,64	1,01
		Ženski	6	2	13	20	7	3,42	1,18
9.	Proveo/la sam više od 1h igrajući se s djetetom bez prisutnosti nekog oblika medija.	Muški	/	1	3	6	4	3,93	0,92
		Ženski	/	2	12	21	13	3,94	0,84
10.	S djetetom sam proveo/la vrijeme u igri na otvorenom.	Muški	/	/	4	3	7	4,21	0,89
		Ženski	/	/	8	19	21	4,27	0,74
11.	Djetetu sam otvoreno i iskreno izrekao/la svoje osjećaje prilikom njegovog neprimjerenog ponašanja.	Muški	1	1	2	6	4	3,79	1,19
		Ženski	/	3	11	17	17	4,00	0,92
12.	Omogućio/la sam djetetu da verbalizira svoje potreba.	Muški	1	/	6	4	3	3,57	1,09
		Ženski	1	2	11	14	20	4,04	1,01
13.	Slušao/la sam što mi dijete ima za reći od početka do kraja bez prekidanja.	Muški	/	/	3	6	5	4,14	0,77
		Ženski	/	1	10	18	19	4,15	0,83
14.	Ono što mi je dijete poručilo pokušao/la sam percipirati iz njegove perspektive.	Muški	/	/	4	6	4	4,00	0,78
		Ženski	/	3	12	20	13	3,90	0,88
15.	Prilikom kritiziranja djeteta prvo sam započeo/la s nečim što dijete radi dobro.	Muški	1	1	5	7	/	3,29	0,91
		Ženski	3	3	19	15	8	3,46	1,05
16.	Kritizirao/la sam isključivo djetetovo ponašanje, a ne samo dijete.	Muški	/	2	5	5	2	3,50	0,94
		Ženski	/	5	17	15	11	3,67	0,95
17.	U reagiranju na djetetovo ponašanje dao/la sam jasne sugestije kako da ga dijete poboljša.	Muški	1	1	4	8	/	3,36	0,93
		Ženski	/	4	15	21	8	3,69	0,85

18	Omogućio/la sam da dijete doživi prirodnu posljedicu svog ponašanja, sukladno dobi djeteta i težini posljedice.	Muški	2	5	3	4	/	2,64	1,08
		Ženski	2	8	17	20	1	3,21	0,90
19	Osmislio/la sam logičnu posljedicu za djetetovo ponašanje kad je prirodna bila neprimjerena.	Muški	4	1	9	/	/	2,36	0,93
		Ženski	7	14	19	8	/	2,58	0,94
20	Pokušao/la sam ne reagirati na djetetovo asocijalno ponašanje.	Muški	6	4	3	1	/	1,93	1,00
		Ženski	16	11	16	5	/	2,21	1,03
21	Tijekom izljeva ljutnje ili bijesa stao/la sam i pričekao/la prekid dramatične reakcije.	Muški	3	5	4	1	1	2,43	1,16
		Ženski	5	12	14	12	5	3,00	1,17
22	Kada je dijete imalo burnu reakciju posao/la sam ga na „hladeње“ točnije time-out.	Muški	5	3	4	1	1	2,29	1,27
		Ženski	11	12	13	10	2	2,58	1,18
23	Na asocijalno ponašanje rekao/la sam čvrsto „Ne“ i pri tome ostao/la dosljedan/na.	Muški	4	3	3	3	1	2,57	1,57
		Ženski	2	5	17	16	8	3,48	1,03
24	Ukoliko je dijete plakalo za nečim što u tom trenutku nije moglo imati, spremio/la sam tu stvar kako je dijete ne bi moglo vidjeti.	Muški	5	4	4	1	/	2,07	1,00
		Ženski	18	13	9	8	/	2,15	1,11
25.	Kada sam vidio/la nepoželjno ponašanje, pokušao/la sam djetetu pažnju preusmjeriti na nešto drugo.	Muški	1	4	8	1	/	2,64	0,75
		Ženski	4	11	14	13	6	3,13	1,16

Razlika se razmatrala na 25 čestica anketnog upitnika koje su ispitivale roditelje/zakonske skrbnike/ce o primjeni roditeljskih postupaka u posljednjih 7 dana. Već je ranije izneseno kako roditelji/zakonski skrbnici većinu preventivnih i korektivnih odgojnih postupka obuhvaćeno ovim istraživanjem primjenjuju svakodnevno i/ili nekoliko puta u tjednu. Razlika temeljan na spolu uočava se u 5 od ponuđenih 25 čestica. Muškarci su djeci pružali mogućnost izbora ($M=3,21$, $SD=1,12$) i jasne sugestije ($M=3,36$, $SD=0,93$) tek *Nekoliko puta u 7 dana* dok su žene većinski odgovorile kako su isto činile *Svaki dan* ($M=3,85$, $SD=1,03$; $M=3,69$, $SD=0,85$). Samo *Jednom u 7 dana* očevi/zakonski skrbnici/e su osmislili logičnu posljedicu za djetetovo neprimjereno ponašanje ($M=2,36$, $SD=0,93$), pričekali prekid dramatične situacije ($M=2,43$,

SD=1,16) te upotrijebili TIME-OUT (M=2,29, SD=1,27) dok su iste postupke žene rabile *Nekoliko puta u 7 dana* (M=2,58, SD=0,94; M=3,00, SD=1,17; M=2,58, SD=1,18).). Kako su nađene razlike u samo 5 od 22 ponuđene česte te se razlikuju minimalno, odbacuje se hipoteza da majke/zakonske skrbnice imaju mišljenje kako učestalije primjenjuju preventivne i korektivne odgojne postupke.

Tablica 7. prikazuje primjenu preventivnih i korektivnog roditeljskih postupaka s obzirom na broj djece roditelja/zakonskih skrbnika/ca. Brojevi od 1-5 prikazuju učestalost korištenje roditeljskih odgojnih postupaka na način da je 1 predstavlja *Niti jednom u 7 dana*, a 5 *Nekoliko puta dnevno* dok se M odnosi na aritmetičku sredinu, a SD na standardnu devijaciju. Analiza primjene vršila se na način da se za roditelje/zakonske skrbnike/ce manjeg broja djece uzimaju prosjek aritmetičke sredine odgovora ispitanika/ca koji imaju jedno i dvoje djece. Za roditelje većeg broja djece se pak razmatrali odgovori ispitanika/ca koji imaju troje, četvero i više djece. Isti način analize primjenjivat će se na svim segmentima koji traže diferencijaciju odgovora roditelja/zakonskih skrbnika/ca s manjim brojem djece naspram roditelja/zakonskih skrbnika/ca s većim brojem djece.

Tablica 7. Preventivni i korektivni odgojni postupci s obzirom na broj djece

Roditeljski odgojni postupci		1	2	3	4	5	M	SD	M ³	SD ⁴	
1.	U izricanju pohvale fokusirao/la sam se na djetetovo ponašanje, a ne na samo dijete.	Jedno	/	1	4	5	4	3,86	0,95	3,79	0,96
		Dvoje	/	4	12	13	9	3,71	0,96		
		Troje	/	/	1	2	3	4,33	0,82	3,67	1,12
		Četvero i više	1	/	1	1	/	3,00	1,41		
2.	Dao/la sam djetetu nagradu, da je pritom nisam obećao/la.	Jedno	1	5	3	3	2	3,00	1,24	3,08	1,20
		Dvoje	4	5	15	9	5	3,16	1,15		
		Troje	/	1	/	2	3	4,17	1,17	3,09	0,10
		Četvero i više	1	2	1	/	/	2,00	0,82		
3.	Spontano sam nagradio/la dijete za ponašanje/zadatak za koji uobičajeno nije nagrađeno.	Jedno	/	6	4	2	2	3,00	1,11	2,86	1,1
		Dvoje	5	11	15	4	3	2,71	1,09		
		Troje	/	/	3	3	/	3,50	0,55	2,88	0,76
		Četvero i više	1	1	2	/	/	2,25	0,96		
4.	Pokazalo/la djetetu kako napraviti nešto na pravilan način.	Jedno	/	/	1	6	7	4,43	0,65	4,35	0,73
		Dvoje	/	1	5	15	17	4,26	0,80		
		Troje	/	/	1	2	3	4,33	0,82	3,92	0,70

³ M Jedno+Dvoje/Troje+Četvero i više+M Jedno+Dvoje/Troje+Četvero i više /2

⁴ SD=SD Jedno+Dvoje/Troje+Četvero i više + SD Jedno+Dvoje/Troje+Četvero i više /2

		Četvero i više	/	/	2	2	/	3,50	0,58		
5.	Djetetu sam bio/la model poželjnog ponašanja.	Jedno	/	/	4	7	3	3,23	0,73	3,59	0,72
		Dvoje	/	1	7	23	7	3,95	0,70		
		Troje	/	/	1	2	3	4,33	0,82	3,92	0,70
		Četvero i više	/	/	2	2	/	3,50	0,58		
6.	U svakodnevnim situacijama dao/la sam djetetu mogućnost odabira između dvije ili više prihvatljivih opcija.	Jedno	1	1	3	5	4	3,71	1,20	3,75	1,12
		Dvoje	1	3	10	13	11	3,79	1,04		
		Troje	1	/	2	2	1	3,33	1,37	3,42	0,98
		Četvero i više	/	/	2	2	/	3,50	0,58		
7.	Aktivnosti i ponašanja pokušavao/la sam regulirati zajedničkim pravilima.	Jedno	1	2	3	5	3	3,50	1,23	3,70	0,10
		Dvoje	/	1	10	19	8	3,90	0,76		
		Troje	1	/	3	1	1	3,17	1,33	3,21	0,92
		Četvero i više	/	/	3	1	/	3,25	0,50		
8.	Dopuštao/la sam da dijete sudjeluje u donošenju obiteljskih pravila.	Jedno	3	1	4	5	1	3,00	1,30	3,19	1,22
		Dvoje	3	5	10	15	5	3,37	1,13		
		Troje	/	1	3	/	2	3,50	1,23	3,00	1,26
		Četvero i više	1	1	1	1	/	2,50	1,29		
9.	Proveo/la sam više od 1h igrajući se s djetetom bez prisutnosti nekog oblika medija.	Jedno	/	/	3	7	4	4,07	0,73	4,02	0,79
		Dvoje	/	2	8	17	11	3,97	0,85		
		Troje	/	/	2	2	2	4,00	0,89	3,50	0,86
		Četvero i više	/	1	2	1	/	3,00	0,82		
10.	S djetetom sam proveo/la vrijeme u igri na otvorenom.	Jedno	/	/	2	5	7	4,36	0,75	4,33	0,74
		Dvoje	/	/	6	15	17	4,29	0,73		
		Troje	/	/	1	1	4	4,50	0,84	3,88	0,67
		Četvero i više	/	/	3	1	/	3,25	0,50		
11.	Djetetu sam otvoreno i iskreno izrekao/la svoje osjećaje prilikom njegovog neprimjerenog ponašanja.	Jedno	/	/	3	6	5	4,14	0,77	4,02	0,88
		Dvoje	/	4	8	14	12	3,90	0,98		
		Troje	/	/	1	1	4	4,50	0,84	3,75	1,13
		Četvero i više	1	/	1	1	/	3,00	1,41		
12.	Omogućio/la sam djetetu da verbalizira svoje potreba.	Jedno	/	/	3	3	8	4,36	0,84	4,09	0,94
		Dvoje	1	2	12	11	12	3,82	1,04		
		Troje	/	/	1	2	3	4,33	0,82	3,67	1,12
		Četvero i više	1	/	1	2	/	3,00	1,41		

13.	Slušao/la sam što mi dijete ima za reći od početka do kraja bez prekidanja.	Jedno	/	/	1	6	7	4,43	0,65	4,22	0,75
		Dvoje	/	1	10	15	12	4,00	0,84		
		Troje	/	/	/	2	4	4,67	0,52	4,21	0,74
		Četvero i više	/	/	2	1	1	3,75	0,96		
14.	Ono što mi je dijete poručilo pokušao/la sam percipirati iz njegove perspektive.	Jedno	/	1	4	3	6	4,00	1,04	3,92	0,92
		Dvoje	/	2	9	20	7	3,84	0,79		
		Troje	/	/	1	2	3	4,33	0,82	4,04	0,89
		Četvero i više	/	/	2	1	1	3,75	0,96		
15.	Prilikom kritiziranja djeteta prvo sam započeo/la s nečim što dijete radi dobro.	Jedno	/	1	7	4	2	3,50	0,86	3,52	0,92
		Dvoje	2	2	13	16	5	3,53	0,98		
		Troje	2	/	2	2	/	2,67	1,37	2,96	1,32
		Četvero i više	/	1	2	/	1	3,25	1,26		
16.	Kritizirao/la sam isključivo djetetovo ponašanje, a ne samo dijete.	Jedno	/	2	6	4	2	3,43	0,94	3,61	0,93
		Dvoje	/	2	14	12	10	3,79	0,91		
		Troje	/	2	1	2	1	3,33	1,21	3,29	1,09
		Četvero i više	/	1	1	2	/	3,25	0,96		
17.	U reagiranju na djetetovo ponašanje dao/la sam jasne sugestije kako da ga dijete poboljša.	Jedno	/	2	2	7	3	3,79	0,98	3,70	0,92
		Dvoje	1	2	12	19	4	3,61	0,86		
		Troje	/	1	2	2	1	3,50	1,05	3,38	0,78
		Četvero i više	/	/	3	1	/	3,25	0,50		
18.	Omogućio/la sam da dijete doživi prirodnu posljedicu svog ponašanja, sukladno dobi djeteta i težini posljedice.	Jedno	2	2	3	6	1	3,14	1,23	3,16	1,02
		Dvoje	/	9	13	16	/	3,18	0,80		
		Troje	2	1	2	1	/	2,33	1,21	2,67	1,02
		Četvero i više	/	1	2	1	/	3,00	0,82		
19.	Osmislio/la sam logičnu posljedicu za djetetovo ponašanje kad je prirodna bila neprimjerena.	Jedno	5	3	5	1	/	2,14	1,03	2,43	0,95
		Dvoje	4	9	19	6	/	2,71	0,87		
		Troje	1	3	1	1	/	2,33	1,03	2,42	1,02
		Četvero i više	1	/	3	/	/	2,50	1,00		
20.	Pokušao/la sam ne reagirati na djetetovo asocijalno ponašanje.	Jedno	6	2	3	3	/	2,21	1,25	2,21	1,12
		Dvoje	11	11	13	3	/	2,21	0,96		
		Troje	3	1	2	/	/	1,83	0,98	1,79	0,97
		Četvero i više	2	1	1	/	/	1,75	0,96		
21.	Tijekom izljeva ljutnje ili bijesa stao/la sam i pričeka/la prekid	Jedno	2	2	5	4	1	3,00	1,17	2,92	1,15
		Dvoje	4	12	11	8	3	2,84	1,13		
		Troje	1	1	1	1	2	3,33	1,63	2,67	1,23

	dramatične reakcije.	Četvero i više	1	2	1	/	/	2,00	0,82		
22	Kada je dijete imalo burnu reakciju posao/la sam ga na „hlađenje“ točnije time-out.	Jedno	5	3	5	1	/	2,14	1,03	2,39	1,16
		Dvoje	9	10	8	8	3	2,63	1,28		
		Troje	1	1	2	2	/	2,83	1,17	2,54	1,07
		Četvero i više	1	1	2	/	/	2,25	0,96		
23	Na asocijalno ponašanje rekao/la sam čvrsto „Ne“ i pri tome ostao/la dosljedan/na.	Jedno	2	2	4	3	3	3,21	1,37	3,24	1,23
		Dvoje	3	5	13	13	4	3,26	1,08		
		Troje	1	/	2	1	2	3,50	1,52	3,38	1,24
		Četvero i više	/	1	1	2	/	3,25	0,96		
24	Ukoliko je dijete plakalo za nečim što u tom trenutku nije moglo imati, spremio/la sam tu stvar kako je dijete ne bi moglo vidjeti.	Jedno	6	5	2	1	/	1,86	0,95	2,01	1,00
		Dvoje	13	11	9	5	/	2,16	1,05		
		Troje	2	/	1	3	/	2,83	1,47	2,29	1,22
		Četvero i više	2	1	1	/	/	1,75	0,96		
25.	Kada sam vidio/la nepoželjno ponašanje, pokušao/la sam djetetu pažnju preusmjeriti na nešto drugo.	Jedno	1	5	4	4	/	2,79	0,98	2,96	1,06
		Dvoje	3	8	13	9	5	3,13	1,14		
		Troje	1	1	2	1	1	3,00	1,41	2,88	0,96
		Četvero i više	/	1	3	/	/	2,75	0,50		

Razlika u primjeni preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka između roditelja/zakonskih skrbnika/ca s manjim brojem i većim brojem djece nađena je 6 od postavljenih 25 čestica. Roditelji/zakonski skrbnici s manjim brojem djece svakodnevno su djeci pružali mogućnost izbora ($M_{\text{Jedno+Dvoje}}=3,75$, $SD_{\text{Jedno+Dvoje}}=1,12$), regulirali ponašanje zajedničkim pravilima ($M_{\text{Jedno+Dvoje}}=3,70$, $SD_{\text{Jedno+Dvoje}}=0,10$), nastojali kritiku započeti s nečim što je dijete napravilo dobro ($M_{\text{Jedno+Dvoje}}=3,52$, $SD_{\text{Jedno+Dvoje}}=0,92$), kritizirali isključivo ponašanje, a ne dijete ($M_{\text{Jedno+Dvoje}}=3,61$, $SD_{\text{Jedno+Dvoje}}=0,93$) te rabili jasne sugestije u ispravljanju ponašanja ($M_{\text{Jedno+Dvoje}}=3,70$, $SD_{\text{Jedno+Dvoje}}=0,92$). Iste odgojne postupke su roditelji s većim brojem djece primjenjivali rjeđe, točnije *Nekoliko puta u 7 dana* ($M_{\text{Troje+Četvero i više}}=3,42$, $SD_{\text{Troje+Četvero i više}}=0,98$; $M_{\text{Troje+Četvero i više}}=3,21$, $SD_{\text{Troje+Četvero i više}}=0,92$; $M_{\text{Troje+Četvero i više}}=2,96$, $SD_{\text{Troje+Četvero i više}}=1,32$; $M_{\text{Troje+Četvero i više}}=3,29$, $SD_{\text{Troje+Četvero i više}}=1,09$; $M_{\text{Troje+Četvero i više}}=3,38$, $SD_{\text{Troje+Četvero i više}}=0,78$). Posljednja nađena razlika je u suprotnosti s ranije iznesenim odgovorima. Roditelji/zakonski skrbnici/e s većim brojem djece izjavljuju odgovaraju kako su *Nekoliko puta u 7 dana* primijenili TIME-OUT ($M_{\text{Troje+Četvero i više}}=2,54$, $SD_{\text{Troje+Četvero i više}}=1,07$) dok su roditelji/zakonski skrbnici/e s manjim brojem djece isti rabili tek *Jednom u 7 dana*

($M_{\text{Jedno+Dvoje}}=2,39$, $SD_{\text{Jedno+Dvoje}}=1,16$). Kako je nađena razlika na samo 6 od ukupno 25 postavljenih čestica odbacuje se hipoteza o povezanosti učestalosti primjene preventivnih i korektivnog odgojnih postupaka s obzirom na broj djece.

Tablica 8. prikazuje primjenu preventivnih i korektivnog roditeljskih postupaka s obzirom na obrazovni status roditelja/zakonskih skrbnika/ca. Brojevi od 1-5 prikazuju učestalost korištenje roditeljskih odgojnih postupaka na način da je 1 predstavlja *Niti jednom u 7 dana*, a 5 *Nekoliko puta dnevno* dok se M odnosi na aritmetičku sredinu, a SD na standardnu devijaciju. Analiza se vršila na način da se za roditelje/zakonske skrbnike/ce nižeg obrazovnog statusa uzimao prosjek aritmetičke sredine odgovora ispitanika/ca koji imaju završeno osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje. Za roditelje/zakonske skrbnike/ce višeg obrazovnog statusa su se pak razmatrali odgovori ispitanika/ca koji imaju završeni prijediplomski ili diplomski studij, magisterij ili doktorat. Isti način analize primjenjivat će se na svim segmentima koji traže diferencijaciju odgovora roditelja/zakonskih skrbnika/ca višeg i nižeg obrazovnog statusa.

Tablica 8. Preventivni i korektivni odgojni postupci s obzirom na obrazovni status

Roditeljski odgojni postupci			1	2	3	4	5	M	SD	M ⁵	SD ⁶
1.	U izricanju pohvale fokusirao/la sam se na djetetovo ponašanje, a ne na samo dijete.	Završena osnovna škola	/	/	/	2	/	4,00	0,00	3,81	0,55
		Završena srednja škola	1	4	10	10	8	3,61	1,09		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	1	6	3	1	3,36	0,81	3,84	0,76
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	/	2	7	7	4,31	0,70		
2.	Dao/la sam djetetu nagradu, da je pritom nisam obećao/la.	Završena osnovna škola	/	1	/	1	/	3,00	1,41	3,18	1,36
		Završena srednja škola	4	3	11	7	8	3,36	1,30		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	2	3	4	1	1	2,64	1,21	2,85	1,11
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	6	4	5	1	3,06	1,00		
3.	Spontano sam nagradio/la dijete za ponašanje/zadat	Završena osnovna škola	/	1	1	/	/	2,50	0,71	2,66	0,92
		Završena srednja škola	5	7	12	7	2	2,82	1,13		

⁵ $M = M_{\text{Završena osnovna škola/Završena viša škola ili prijediplomski studij}} + M_{\text{Završena srednja škola/završen diplomski studij, magisterij ili doktorat}} / 2$

⁶ $SD = SD_{\text{Završena osnovna škola/Završena viša škola ili prijediplomski studij}} + SD_{\text{Završena srednja škola/završen diplomski studij, magisterij ili doktorat}} / 2$

	ak za koji uobičajeno nije nagrađeno.	Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	5	3	2	1	2,91	1,04	2,86	1,05
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	1	5	8	/	2	2,81	1,05		
4.	Pokazalo/la djetetu kako napraviti nešto na pravilan način.	Završena osnovna škola	/	/	/	2	/	4,00	0,00	4,14	0,42
		Završena srednja škola	/	1	5	11	16	4,27	0,84		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	/	2	4	5	4,27	0,79	4,26	0,74
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	/	2	8	6	4,25	0,68		
5.	Djetetu sam bio/la model poželjnog ponašanja.	Završena osnovna škola	/	/	/	2	/	4,00	0,00	3,94	0,39
		Završena srednja škola	/	1	9	16	7	3,88	0,78		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	/	3	4	4	4,09	0,83	4,05	0,68
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	/	2	12	2	4,00	0,52		
6.	U svakodnevnim situacijama dao/la sam djetetu mogućnost odabira između dvije ili više prihvatljivih opcija.	Završena osnovna škola	/	/	/	2	/	4,00	0,00	3,84	0,51
		Završena srednja škola	2	/	12	12	7	3,67	1,02		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	4	1	3	3	3,46	1,29	3,70	1,21
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	1	/	4	5	6	3,94	1,12		
7.	Aktivnosti i ponašanja pokušavao/la sam regulirati zajedničkim pravilima.	Završena osnovna škola	/	/	1	1	/	3,50	0,71	3,65	0,77
		Završena srednja škola	/	1	12	13	7	3,79	0,82		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	2	4	2	3	3,55	1,13	3,59	1,14
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	2	/	2	10	2	3,63	1,15		
8.	Dopuštao/la sam da dijete sudjeluje u donošenju obiteljskih pravila.	Završena osnovna škola	1	1	/	/	/	1,50	0,71	2,40	0,95
		Završena srednja škola	2	7	9	9	6	3,30	1,19		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	2	/	3	5	1	3,27	1,27	3,29	1,18
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	2	/	6	7	1	3,31	1,08		
9.	Proveo/la sam više od 1h	Završena osnovna škola	/	/	2	/	/	3,00	0,00	4,46	0,44

	igrajući se s djetetom bez prisutnosti nekog oblika medija.	Završena srednja škola	/	2	8	14	9	3,91	0,88	4,03	0,84
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	1	2	4	4	4,00	1,00		
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	/	3	9	4	4,06	0,68		
10.	S djetetom sam proveo/la vrijeme u igri na otvorenom.	Završena osnovna škola	/	/	2	/	/	3,00	0,00	3,64	0,38
		Završena srednja škola	/	/	6	12	15	4,27	0,76		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	/	1	4	6	4,46	0,69	4,36	0,74
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	/	3	6	7	4,25	0,78		
11.	Djetetu sam otvoreno i iskreno izrekao/la svoje osjećaje prilikom njegovog neprimjerenog ponašanja.	Završena osnovna škola	/	/	/	2	/	4,00	0,00	3,90	0,55
		Završena srednja škola	1	3	9	9	11	3,79	1,11		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	1	3	3	4	3,91	1,04	4,11	0,82
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	/	1	9	6	4,31	0,60		
12.	Omogućio/la sam djetetu da verbalizira svoje potreba.	Završena osnovna škola	1	/	1	/	/	2,00	1,41	2,82	1,17
		Završena srednja škola	1	1	13	12	6	3,64	0,93		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	1	2	3	5	4,09	1,04	4,39	0,82
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	/	1	3	12	4,69	0,60		
13.	Slušao/la sam što mi dijete ima za reći od početka do kraja bez prekidanja.	Završena osnovna škola	/	/	/	1	1	4,50	0,71	4,28	0,81
		Završena srednja škola	/	1	9	10	13	4,06	0,90		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	/	4	5	2	3,82	0,75	4,16	0,64
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	/	/	8	8	4,50	0,52		
14.	Ono što mi je dijete poručilo pokušao/la sam percipirati iz njegove perspektive.	Završena osnovna škola	/	/	/	1	1	4,50	0,71	4,18	0,77
		Završena srednja škola	/	1	11	13	8	3,85	0,83		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	2	3	5	1	3,46	0,93	3,89	0,82
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	/	2	7	7	4,31	0,70		

15.	Prilikom kritiziranja djeteta prvo sam započeo/la s nečim što dijete radi dobro.	Završena osnovna škola	/	/	/	1	1	4,50	0,71	3,87	0,86
		Završena srednja škola	3	2	14	12	2	3,24	1,00		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	1	/	4	4	2	3,55	1,13	3,56	1,05
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	2	6	5	3	3,56	0,96		
16.	Kritizirao/la sam isključivo djetetovo ponašanje, a ne samo dijete.	Završena osnovna škola	/	/	/	2	/	4,00	0,00	3,82	0,48
		Završena srednja škola	/	4	11	11	7	3,64	0,96		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	1	8	1	1	3,18	0,75	3,52	0,89
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	2	3	6	5	3,86	1,03		
17.	U reagiranju na djetetovo ponašanje dao/la sam jasne sugestije kako da ga dijete poboljša.	Završena osnovna škola	/	/	1	1	/	3,50	0,71	3,54	0,79
		Završena srednja škola	1	2	10	17	3	3,58	0,87		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	2	4	2	3	3,55	1,13	3,65	0,95
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	1	4	9	2	3,75	0,76		
18.	Omogućio/la sam da dijete doživi prirodnu posljedicu svog ponašanja, sukladno dobi djeteta i težini posljedice.	Završena osnovna škola	/	/	1	1	/	3,50	0,71	3,13	0,87
		Završena srednja škola	4	10	9	10	/	2,76	1,03		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	2	6	3	/	3,09	0,70	3,39	0,70
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	1	4	10	1	3,69	0,70		
19.	Osmislio/la sam logičnu posljedicu za djetetovo ponašanje kad je prirodna bila neprimjerena.	Završena osnovna škola	1	/	1	/	/	2,00	1,41	2,28	1,18
		Završena srednja škola	6	7	16	4	/	2,55	0,94		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	2	5	3	1	/	2,27	0,91	2,51	0,92
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	2	3	8	3	/	2,75	0,93		
20.	Pokušao/la sam ne reagirati na djetetovo asocijalno ponašanje.	Završena osnovna škola	1	/	/	1	/	2,50	2,12	2,34	1,57
		Završena srednja škola	11	8	11	3	/	2,18	1,01		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	4	3	4	/	/	2,00	0,89	2,07	0,99

		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	6	4	4	2	/	2,13	1,09		
21.	Tijekom izljeva ljutnje ili bijesa stao/la sam i pričekao/la prekid dramatične reakcije.	Završena osnovna škola	1	/	/	1	/	2,50	2,12	2,65	1,62
		Završena srednja škola	4	9	13	4	3	2,79	1,11		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	1	4	3	2	1	2,82	1,17	2,98	1,24
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	2	4	2	6	2	3,13	1,31		
22.	Kada je dijete imalo burnu reakciju posao/la sam ga na „hlađenje“ točnije time-out.	Završena osnovna škola	/	2	/	/	/	2,00	0,00	2,37	0,59
		Završena srednja škola	6	8	10	7	2	2,73	1,18		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	3	2	3	3	/	2,55	1,21	2,34	1,24
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	7	3	4	1	1	2,13	1,26		
23.	Na asocijalno ponašanje rekao/la sam čvrsto „Ne“ i pri tome ostao/la dosljedan/na.	Završena osnovna škola	/	/	/	2	/	4,00	0,00	3,58	0,59
		Završena srednja škola	4	4	12	9	4	3,15	1,18		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	2	5	2	2	3,36	1,03	3,37	1,17
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	2	2	3	6	3	3,38	1,31		
24.	Ukoliko je dijete plakalo za nečim što u tom trenutku nije moglo imati, spremio/la sam tu stvar kako je dijete ne bi moglo vidjeti.	Završena osnovna škola	2	/	/	/	/	1,00	0,00	1,71	0,58
		Završena srednja škola	9	9	7	8	/	2,42	1,15		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	5	3	3	/	/	1,82	0,87	1,85	0,92
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	7	5	3	1	/	1,88	0,96		
25.	Kada sam vidio/la nepoželjno ponašanje, pokušao/la sam djetetu pažnju preusmjeriti na nešto drugo.	Završena osnovna škola	/	/	2	/	/	3,00	0,00	3,02	0,55
		Završena srednja škola	3	7	12	8	3	3,03	1,10		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	4	2	5	/	3,09	0,94	3,02	1,12
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	2	4	6	1	3	2,94	1,29		

U primjeni preventivnih i korektivnog odgojnih postupaka s obzirom na obrazovni status pronađena je razlika na 5 od ukupno 25 postavljenih tvrdnji. Roditelji/zakonski skrbnici/e višeg obrazovnog statusa su *Nekoliko puta u 7 dana* djetetu dopustili da sudjeluje u donošenju

obiteljskih pravila ($M_{V\check{S}S+VSS,DR.SC}=3,29$, $SD_{V\check{S}S+VSS,DR.SC}=1,18$) te osmislili logičnu posljedicu za djetetovo ponašanje ($M_{V\check{S}S+VSS,DR.SC}=2,51$, $SD_{V\check{S}S+VSS,DR.SC}=0,92$), a ispitanici/e nižeg obrazovnog statusa su to učinili samo jednom ($M_{O\check{S}+S\check{S}}=2,40$, $SD_{O\check{S}+S\check{S}}=0,95$; $M_{O\check{S}+S\check{S}}=2,28$, $SD_{O\check{S}+S\check{S}}=1,18$). Zanimljiv je nalaz da su se roditelji/zakonski nižeg obrazovnog statusa u jednosatnu igru s djecom bez prisutnosti medija uključili nekoliko puta dnevno ($M_{O\check{S}+S\check{S}}=4,46$, $SD_{O\check{S}+S\check{S}}=0,44$) dok su se ispitanici/e višeg obrazovnog statusa izjavili kako su se u istu uključili svakodnevno ($M_{V\check{S}S+VSS,DR.SC}=4,03$, $SD_{V\check{S}S+VSS,DR.SC}=0,84$). Zabrinjava nalaz kako je djeci roditelja/zakonskih skrbnika/ca nižeg obrazovnog statusa omogućeno verbaliziranje potreba tek *Nekoliko puta u 7 dana* ($M_{O\check{S}+S\check{S}}=2,82$, $SD_{O\check{S}+S\check{S}}=1,17$) te kako su u odgoju svakodnevno doživjeli čvrsto „Ne“ ($M_{O\check{S}+S\check{S}}=3,58$, $SD_{O\check{S}+S\check{S}}=0,59$). Obzirom da je nađena razlika na samo 5 od ukupno 25 postavljenih čestica odbacuje se hipoteza o povezanosti učestalosti primjene preventivnih i korektivnog odgojnih postupaka s obzirom na obrazovni status roditelja/zakonskog skrbnika/ce.

Tablica 9. prikazuje samoprocjenu roditeljskih kompetencija s obzirom na obrazovni status. U samoprocjeni 1 predstavlja *Uopće se ne odnosi na mene*, a 5 *U potpunosti se odnosi na mene* dok se M odnosi na aritmetičku sredinu, a SD na standardnu devijaciju.

Tablica 9. Samoprocjena roditeljskih kompetencija s obzirom na obrazovni status

Samoprocjena roditeljskih kompetencija			1	2	3	4	5	M	SD	M ⁷	SD ⁸
1.	Većinu problema koje imam s djetetom mogu riješiti nenasilnim metodama bez povišenja glasa.	Završena osnovna škola	/	/	/	2	/	4,00	0,00	3,85	0,46
		Završena srednja škola	/	3	11	12	7	3,70	0,92		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	/	2	6	3	4,09	0,70	3,99	0,70
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	/	4	10	2	3,88	0,70		
2.	Dobro se nosim sa zahtjevima roditeljstva.	Završena osnovna škola	/	/	/	2	/	4,00	0,00	4,03	0,33
		Završena srednja škola	/	/	6	19	8	4,06	0,66		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	/	3	4	4	4,09	0,83	3,95	0,83

⁷ M= $M_{Završena\ osnovna\ škola/Završena\ viša\ škola\ ili\ prijediplomski\ studij} + M_{Završena\ srednja\ škola/završen\ diplomski\ studij,\ magisterij\ ili\ doktorat} / 2$

⁸ SD= $SD_{Završena\ osnovna\ škola/Završena\ viša\ škola\ ili\ prijediplomski\ studij} + SD_{završena\ srednja\ škola/završen\ diplomski\ studij,\ magisterij\ ili\ doktorat} / 2$

		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	1	4	8	3	3,81	0,83		
3.	Mislim da za odgoj imam dovoljno znanja i vještina.	Završena osnovna škola	/	/	1	1	/	3,50	0,70	3,66	0,76
		Završena srednja škola	/	1	12	12	8	3,82	0,85		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	/	/	2	5	4	4,18	0,75	3,10	0,83
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	/	1	5	6	4	3,81	0,91		
4.	U odgoju djece osjećam se nesigurno i bojim se pogriješiti.	Završena osnovna škola	1	/	1	/	/	2,00	1,41	2,21	1,27
		Završena srednja škola	9	7	12	4	1	2,42	1,12		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	8	2	1	/	/	1,36	0,67	1,68	0,89
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	7	4	3	2	/	2,00	1,10		
5.	Ponekad imam osjećaj bespomoćnosti i mislim kako ništa ne može riješiti probleme koje imam sa svojim djetetom.	Završena osnovna škola	1	/	1	/	/	2,00	1,41	2,28	1,24
		Završena srednja škola	7	8	11	7	/	2,55	1,06		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	6	2	3	/	/	1,73	0,91	2,02	1,13
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	6	4	2	3	1	2,31	1,35		
6.	Osjećam da nemam kontrolu nad roditeljstvom i odnosom s djetetom.	Završena osnovna škola	1	/	1	/	/	2,00	1,41	2,14	1,31
		Završena srednja škola	12	7	8	5	1	2,27	1,21		
		Završena viša škola ili prijediplomski studij	9	2	/	/	/	1,18	0,41	1,47	0,83
		Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat	10	3	1	1	1	1,75	1,24		

Pronađena je razlika između navedenih skupina samo na jednoj čestici. Roditelji/zakonski skrbnici višeg obrazovnog statusa većinski iskazuju kako tvrdnja *Mislim da za odgoj imam dovoljno znanja i vještina* niti odnosi niti ne odnosi na njih ($M_{V\dot{S}S+VSS,DR.SC}=3,10$,

SD_{VŠS+VSS,DR.SC}=0,83). S druge strane roditelji nižeg obrazovnog statusa većinom odgovaraju kako se navedene tvrdnje uglavnom odnosi na njih (M_{OŠ+SŠ}=3,66, SD_{OŠ+SŠ} =0,75). Obzirom da se odgovori obje skupine ispitanika/ca podudaraju, hipoteza o povezanosti samoprocjene roditeljskih kompetencija s obrazovnim statusom se odbacuje.

Tablica 10. prikazuje samoprocjenu roditeljskih kompetencija s obzirom na broj djece. U samoprocjeni 1 predstavlja *Uopće se ne odnosi na mene*, a 5 *U potpunosti se odnosi na mene* dok se M odnosi na aritmetičku sredinu, a SD na standardnu devijaciju.

Tablica 10. Samoprocjena roditeljskih kompetencija s obzirom na broj djece

Samoprocjena roditeljskih kompetencija		1	2	3	4	5	M	SD	M ⁹	SD ¹⁰	
1.	Većinu problema koje imam s djetetom mogu riješiti nenasilnim metodama bez povišenja glasa.	Jedno	/	1	4	8	1	3,64	0,75	3,80	0,76
		Dvoje	/	1	9	19	9	3,95	0,77		
		Troje	/	1	2	1	2	3,67	1,21	3,59	0,90
		Četvero i više	/	/	2	2	/	3,50	0,58		
2.	Dobro se nosim sa zahtjevima roditeljstva.	Jedno	/	1	3	9	1	3,71	0,73	3,94	0,71
		Dvoje	/	/	6	20	12	4,16	0,68		
		Troje	/	/	6	20	12	3,83	0,98	3,79	0,74
		Četvero i više	/	/	1	3	/	3,75	0,50		
3.	Mislim da za odgoj imam dovoljno znanja i vještina.	Jedno	/	2	4	8	/	3,43	0,76	3,76	0,81
		Dvoje	/	/	12	11	15	4,08	0,85		
		Troje	/	/	3	2	1	3,67	0,82	3,71	0,66
		Četvero i više	/	/	1	2	/	3,75	0,50		
4.	U odgoju djece osjećam se nesigurno i bojim se pogriješiti.	Jedno	4	4	4	2	/	2,29	1,07	2,17	1,13
		Dvoje	18	6	9	4	1	2,05	1,18		
		Troje	1	2	3	/	/	2,33	0,82	2,04	0,89
		Četvero i više	2	1	1	/	/	1,75	0,96		
5.	Ponekad imam osjećaj bespomoćnosti i mislim kako ništa ne može riješiti probleme koje imam sa svojim djetetom.	Jedno	6	2	2	4	/	2,29	1,33	2,32	1,20
		Dvoje	11	9	12	6	/	2,34	1,07		
		Troje	2	1	2	/	1	2,50	1,51	2,25	1,17
		Četvero i više	1	2	1	/	/	2,00	0,82		
6.	Osjećam da nemam kontrolu nad roditeljstvom i odnosom s djetetom.	Jedno	8	2	3	1	/	1,79	1,05	1,81	1,08
		Dvoje	22	6	5	5	/	1,82	1,11		
		Troje	1	2	1	/	2	3,00	1,67	2,50	1,25
		Četvero i više	1	2	1	/	/	2,00	0,82		

⁹ M= M Jedno/Troje+M Dvoje/Četvero i više /2

¹⁰ SD=SD Jedno/Troje+SD Dvoje/Četvero i više/2

Prema prikazanim samoprocjena roditelja/zakonskih skrbnika/ca o njihovim roditeljskim kompetencijama s obzirom na broj djece uočava se kako se prema broju djece one razlikuju u samo jednoj čestici. Na tvrdnju *Osjećam da nemam kontrolu nad roditeljstvom i odnosom s djetetom* roditelji/zakonski skrbnici s manjim brojem djece većinsku odgovaraju kako se ista uopće ne odnosi na njih ($M_{\text{Jedno+Dvoje}}=1,81$, $SD_{\text{Jedno+Dvoje}}=1,08$). Roditelji/zakonski skrbnici/e većeg broja djeca na navedenu tvrdnju pak većinski odgovaraju da se ona niti odnosi niti ne odnosi na njih ($M_{\text{Troje+Četvero i više}}=2,50$, $SD_{\text{Troje+Četvero i više}}=1,25$). Nađena razlika nije dovoljno značajna za prihvaćanje hipoteze kako roditelji/zakonski skrbnici/e s većim brojem djece svoje roditeljske kompetencije procjenjuju nižima.

Tablica 11. Potreba za stručnim savjetovanjem s obzirom na spol

Potreba za stručnim savjetovanjem			f ¹¹	%	D ¹²	
1.	Ponekad mi je potrebno stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg aspekta djetetovog razvoja.	Muški	DA	4	28,57	3
			NISAM/ SIGURAN/ NA	3	21,43	
			NE	7	50,00	
		Ženski	DA	12	25,00	3
			NISAM/ SIGURAN/ NA	14	29,17	
			NE	22	45,83	
2.	Zainteresiran/na sam za stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg drugog aspekta djetetova razvoja unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koju moje dijete polazi.	Muški	DA	5	35,71	2
			NISAM/ SIGURAN/ NA	7	50,00	
			NE	2	14,29	
		Ženski	DA	24	50,00	1
			NISAM/ SIGURAN/ NA	10	20,83	
			NE	14	29,17	
3.	Sudjelovao/la bih u nekom obliku savjetovanja unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koju moje dijete polazi kada bi ono bilo vođeno djelatnicima te institucije (pedagog/inja,	Muški	DA	7	50,00	1
			NISAM/ SIGURAN/ NA	5	35,71	
			NE	2	14,29	
		Ženski	DA	30	62,50	1
			NISAM/ SIGURAN/ NA	10	20,83	

¹¹ f=Frekvencija

¹² D=MOD

	ravnatelj/iva, odgojitelj/ica).		NE	8	16,67	
4.	Sudjelovao/la bih u nekom obliku savjetovanja unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koju moje dijete polazi kada bi ono bilo vođeno od strane stručnjaka izvan institucije (neuropedijatar/rica, pedijatar/ica, klinički psiholog/inja).	Muški	DA	8	57,14	1
			NISAM/ SIGURAN/ NA	4	28,57	
			NE	2	14,29	
		Ženski	DA	30	62,50	1
			NISAM/ SIGURAN/ NA	9	18,75	
			NE	9	18,75	

Tablica 11 prikazuje potrebu roditelja/zakonskih skrbnika/ca za stručnim savjetovanjem unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja s obzirom na spol. Ženski i muški ispitanici/e se u svojim odgovorima slažu. Jedina nađena razlika je kod čestice *Zainteresiran/na sam za stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg drugog aspekta djetetova razvoja unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koju moje dijete polazi* kod koje žene uglavnom (50%) potvrđuju interes dok većina muškarca izražavaju nesigurnost (50%). U ostalim tvrdnjama podjednak postotak njih potvrđuje kako bi sudjelovali/e u nekom obliku savjetovanja unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja bila ono vođeno njenim djelatnicima/ama ili stručnjacima/kinjama izvan institucije. Kako je razlika uočena samo na jednoj čestici te su za istu muškarci većinski bili neodlučni, a ne negativni, hipotezu da majke/zakonske skrbnice iskazuju potrebe za stručnim savjetovanjem i spola odbacujemo.

Tablica 12 prikazuje potrebu za stručnim savjetovanjem roditelja/zakonskog skrbnika/ce unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja s obzirom na broj djece. Analiza potrebe za stručnim savjetovanjem vršila se na način da se uzimala prosječni rezultat dominantne vrijednosti za jedno i dvoje djece kod roditelje/zakonske skrbnike/ce manjeg broja djece odnosno prosječni rezultat dominantne vrijednosti za troje, četvero i više djece roditelje/zakonske skrbnike/ce većeg broja djece.

Tablica 12. Potreba za stručnim savjetovanjem s obzirom na broj djece

Roditeljski odgojni postupci		f ¹³	%	D ¹⁴	D ¹⁵	
1.	Ponekad mi je potrebno stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg aspekta djetetovog razvoja.	Jedno	DA	3	21,43	3
			NISAM/ SIGURAN/ NA	5	35,71	
			NE	6	42,86	
		Dvoje	DA	8	21,05	3
			NISAM/ SIGURAN/ NA	10	26,32	
			NE	20	52,63	
		Troje	DA	3	50,00	1
			NISAM/ SIGURAN/ NA	2	33,33	
			NE	1	16,67	
		Četvero i više	DA	2	50,00	1
			NISAM/ SIGURAN/ NA	0	0,00	
			NE	2	50,00	
2.	Zainteresiran/na sam za stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg drugog aspekta djetetova razvoja unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koju moje dijete polazi.	Jedno	DA	7	50,00	1
			NISAM/ SIGURAN/ NA	3	21,43	
			NE	4	28,57	
		Dvoje	DA	17	44,74	1
			NISAM/ SIGURAN/ NA	10	26,31	
			NE	11	28,95	
		Troje	DA	4	66,67	1
			NISAM/ SIGURAN/ NA	2	33,33	
			NE	0	0,00	
		Četvero i više	DA	1	25,00	2
			NISAM/ SIGURAN/ NA	2	50,00	
			NE	1	25,00	
3.	Sudjelovao/la bih u nekom obliku savjetovanja unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koju moje dijete polazi kada bi ono bilo vođeno djelatnicima te institucije (pedagog/inja, ravnatelj/iva, odgojitelj/ica).	Jedno	DA	9	64,29	1
			NISAM/ SIGURAN/ NA	1	7,14	
			NE	4	28,57	
		Dvoje	DA	21	55,26	1
			NISAM/ SIGURAN/ NA	12	31,58	
			NE	5	13,16	
		Troje	DA	6	100,00	1
			NISAM/ SIGURAN/ NA	0	00,00	
			NE	0	0,00	
		Četvero i više	DA	1	25,00	2
			NISAM/ SIGURAN/ NA	2	50,00	
			NE	1	25,00	

¹³ f=Frekvencija

¹⁴ D=MOD

¹⁵ D= D Jedno/Troje+D Dvoje/Četvero i više /2

4.	Sudjelovao/la bih u nekom obliku savjetovanja unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koju moje dijete polazi kada bi ono bilo vođeno od strane stručnjaka izvan institucije (neuropedijatar/rica, pedijatar/ica, klinički psiholog/inja).	Jedno	DA	8	57,14	1	1
			NISAM/ SIGURAN/ NA	2	14,29		
			NE	4	28,57		
		Dvoje	DA	24	63,16	1	
			NISAM/ SIGURAN/ NA	8	21,05		
			NE	6	15,76		
		Troje	DA	5	83,33	1	2
			NISAM/ SIGURAN/ NA	1	16,67		
			NE	0	0,00		
		Četvero i više	DA	1	25,00	2	
NISAM/ SIGURAN/ NA	2		50,00				
NE	1		25,00				

Potreba je testirana na čestici *Ponekad mi je potrebno stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg aspekta djetetovog razvoja* te je nađena razlika. Roditelji/zakonski skrbnici/e manjeg broja djece negiraju ($D_{\text{Jedno}+\text{Dvoje}}=3$) kako im je ponekad potrebno stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg drugog aspekta djetetova razvoja. Istu tvrdnju roditelji/ zakonski skrbnici/e većeg broja djece potvrđuju ($D_{\text{Troje}+\text{Četvero i više}}=1$) gdje prepoznajemo potrebu za nekim oblikom institucionalne podrške u odgoju djece. Daljnja analiza posvetila se interesu roditelja za uključivanje u oblike stručnog savjetovanja unutar ustanova ranog i predškolskog odgoja. Iako roditelji/zakonski skrbnici većeg broja iskazuju potrebu na tvrdnju *Zainteresiran/na sam za stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg drugog aspekta djetetova razvoja unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koju moje dijete polazi* većinski odgovaraju sa *Nisam siguran/na* ($D_{\text{Troje}+\text{Četvero i više}}=2$) dok ispitanici su ispitanici s manjim brojem djece za isto pokazali zainteresiranost ($D_{\text{Jedno}+\text{Dvoje}}=1$). Sličan nalaz nađen je u preostale dvije tvrdnje u kojima roditelji/zakonski skrbnici većeg broja djece izjavljuju kako nisu sigurni bi li sudjelovali u savjetovanjima vođenima od strane djelatnica ustanove i stručnjaka izvana što je kontradiktorno potvrdnim iskazima na prvu tvrdnju. Na iste čestice roditelji/zakonski skrbnici/e manjeg broja djece odgovaraju potvrdno iako su u početku negirali da im je potrebno stručno savjetovanje. Na temelju dvostruke analize hipotezu da roditelji/zakonski skrbnici/e većeg broja djece možemo djelomično prihvatiti. Spomenuta je skupina ispitanika/ca izrazila potrebu za stručnim savjetovanjem, ali su također iskazali nesigurnost za uključivanje u savjetovanja koja bi se provodila unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja. Točnije temeljem ove analize dolazimo do nalaza u kojem se prepoznaje da roditelji koji iskazuju potrebu za savjetovanjem za isto nisu izrazili zainteresiranost.

8. RASPRAVA

Većina roditelja/zakonskih skrbnika/ca koji/e su se odazvali/e ženskog su spola (77,42%) u dobnoj kategoriji između 26-35. godina (48,38%). Obzirom na povećani postotak ispitanica prepoznaje se prisutnost tradicionalnih rodno-spolnih uloga u kojima se odgojno djelovanje i dalje većinski veže uz žene, točnije majke/zakonske skrbnice. Ovaj se nalaz također povezuje s postupkom anketiranja u kojem je poveznica bila proslijeđena u grupe roditelja pa se pretpostavlja kako su u istima većina članica majke/zakonske skrbnice. Prema stupnju obrazovanja većina ispitanika/ca ima završenu srednju škola (53,23%) ili završen diplomski studij, magisterij ili doktorat (25,80%) što je moglo utjecati na krajnje rezultate istraživanja koji ne uključuju specifično kategorizaciju odgovora prema stupnju obrazovanja ispitanika/ca. Više od polovice ispitanih roditelja/zakonskih skrbnika/ca ima dvoje djece (61,28%). Što se tiče socio-ekonomskog statusa svi ispitanici/e isti procjenjuju pozitivnim. Većina svoj status smatra dobrim (66,13%) i osrednjim (20,97%). Ovaka raspršenost rezultata onemogućila je analizu mišljenja o disciplini i učestalosti primjene preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka temeljnu na socio-ekonomskom statusu. Zbog nepostojanje odgovora roditelja/zakonskih skrbnika/ca lošeg i/ili izrazito lošeg socio-ekonomskog statusa navedeni zadaci istraživanja nisu u potpunosti ispunjeni.

Mišljenja koja roditelj vezuju uz disciplinu u ponašanju značajna su karika u postavljanju i transformaciji odgojnih postupaka. Na pravilan omjer potpore i nadzora nad djecom najmlađe dobi upravo velik utjecaj imaju mišljenja i stavovi koje roditelji povezuju uz pojam discipline i postavljanja granica u odgojnom djelovanju. Rezultati provedenog istraživanja pokazali su kako roditelji/zakonski skrbnici/ce generalno iskazuju pozitivna mišljenja bez obzira na spol i dob. Skloni su razmišljanju da su djeci potrebne granice koje roditelj određuje prema dobi i djetetovim potrebama. Ovi nalazi u skladu su s ranije provedenim istraživanjem Pećnik, Tokić (2011) u kojem su roditelji ističu potrebu postavljanja granica u ponašanju, reda i pravila prilikom odgojnog djelovanja. Isti navode kako je su upravo red, struktura i dosljednost važni za razvoj osjećaja sigurnost, ljubavi i prihvaćanja u odnosu roditelj-dijete. Roditelji/zakonski skrbnici/e svih dobnih skupina iskazali/e su pozitivna mišljenja spram discipline. Ispitanici/e koji/e spadaju u dobne skupine između 36-45. godina te 46-56. godina pozitivniji su u iskazivanju mišljenja da je potrebno uspostaviti granice u ponašanju te kako je disciplina važna za učenje prihvatljivih i neprihvatljivih ponašanja, odgovornosti i samokontrole. No kako je razlika u odnosu na mlađe ispitanike/ce ipak preblaga hipoteza da stariji roditelji/zakonski skrbnici/e imaju pozitivnije mišljenja o disciplini je odbijena. Ovim nalazi u suprotnosti su s

rezultatima istraživanja Pećnik, Radočaj i Tokić (2011) u kojima se pokazalo kako ispitanici/e starije životne dobi podržavaju uvjerenje o poslušnosti i podređenosti djeteta odraslima. Potencijali razlozi ovakvog rezultata možemo pronaći u relativnom malom uzorku u kojem nema osoba starijih od 56. godina te sve prisutnijoj svijesti kako se poslušnost djece ne odnosi samo na slijepo pokoravanje odraslima već zajedničko reguliranje odnosa djeteta-roditelj.

Nadalje u ovom istraživanju nastojala se procijeniti učestalost primjene preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka s obzirom na spol, broj djece i obrazovni status roditelja/zakonskih skrbnika/ca. Ispitanici/e generalno navode kako preventivne i korektivne odgojne postupke koriste svakodnevno što je u skladu s ponašanjima roditelja utvrđenima u istraživanju Višnjić-Jevtić i Visković (2021). Oni također navode kako svakodnevno razgovaraju, pripovijedaju, fizički iskazuju ljubav te uključuju djecu u svakodnevne obiteljske aktivnosti.

Preventivne postupke koje koriste svakodnevno su pozitivna podrška, model ponašanja, mogućnost izbora i zajednička igra s djecom. Među ispitanim roditeljima/zakonskim skrbnicima/ama svi su pronašli barem jednom u tjednu vrijeme za igru na otvorenom, a gotovo polovica (45,16%) to radi nekoliko puta dnevno. Ovaj nalaz u suprotnosti je s rezultatima istraživanja Nenadić-Bilan (2014) u kojem je 18,6% roditelja izjavilo kako nemaju vremena za igru s djecom. Prepoznaje se pozitivan pomak prema povećanju zajedničkog vremena koje roditelji ulažu u odnos s djetetom. Mogući razlog ovakvog je težnja roditelja/zakonskih skrbnik/ca za povećanjem tjelesne aktivnosti djece i odmak od malih ekrana. Korektivne odgojne postupke koje roditelji/zakonski skrbnici/e svakodnevno koriste su JA-poruke, aktivno slušanje i konstruktivne kritike. Prema navedenim iskazima prepoznaje se da roditelji njeguju kvalitetnu i poticajnu komunikaciju koja se i u ranijim istraživanjima pokazala ključnom u razvoju pozitivnih ishoda te prevenciji neželjenih ponašanja djece i mladih (Belaić, 2022). Primjećuje se kako roditelji/zakonski skrbnici u manjoj mjeri primjenjuju korektivne postupke u usporedbi s preventivnim, posebice ignoriranje asocijalnih ponašanja i preusmjeravanje pažnje. Razlozi ovakvih rezultata moguće je potražiti u samoj definiciji navedenih odgojnih postupaka iz koji se može zaključiti da roditelji dobro preveniraju nepoželjna ponašanja pa stoga je potreba za korektivnim postupcima rjeđa.

Žene/zakonske skrbnice su češće, iako ne značajno, pružale mogućnost izbora, davale jasne sugestije u ispravljanju djetetova ponašanja, primjenjivale TIME-OUT te osmišljavale logičku posljedicu u odnosu na muškarce. Kako je nije nađena značajna razlika u učestalosti primjene preventivnih i korektivnog odgojnih postupaka četvrta se hipoteza odbacila. Ovaj nalaz kosi se

s rezultatima istraživanja Božiković, Reić Ercegovac i Kolebić Jakupčević (2020) u kojima su majke iskazivale veći stupanj topline i proaktivnog ponašanja u kontekstu fizičkog dodira i objašnjavanja u odnosu na muškarce koji čije je odgojno djelovanje bilo permissivnije. Na ovakav raspon rezultata moguće da je utjecao relativno malen udio muškaraca u uzorku te ranije naveden dobar/visok socio-ekonomski i obrazovni status ispitanika/ca. Također, kako je anketa bila podijeljena u roditeljske grupe moguće je da su istu ispunili samohrani očevi koji u svojem odgojnom djelovanju preuzimaju ulogu kako oca tako i majke.

U ovom istraživanju utvrđeno je kako broj djece i stupanj obrazovanja roditelja/zakonskih skrbnika/ca ne utječe na učestalost primjene preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka. Roditelji/zakonski skrbnici/e s manjim brojem djece češće koriste mogućnost izbora, zajednička pravila, konstruktivne kritike i jasne sugestije u ispravljanju djetetova ponašanja no razlika u odnosu na obitelji s većim brojem djece su male. Zanimljivo je istaknuto da su roditelji/zakonski skrbnici s većim brojem djece češće, iako ne značajno, rabili korektivni postupak TIME-OUT-a. Roditelji/zakonski skrbnici/e višeg obrazovnog statusa u odnosu na one nižeg obrazovnog statusa češće primjenjivali zajednička pravila, igru bez prisutnosti medija, JA poruke i logične posljedice za djetetovo ponašanje. Zabrinjava nalaz kako roditelji/zakonski skrbnici/e nižeg obrazovnog statusa svakodnevno u odgoju koriste čvrsto *Ne!*. Ovaj odgojni postupak pogodan je za situacije kada ne postoji drugi izbor te podrazumijeva dodatno objašnjenje (Coloroso, 2007). Ukoliko se ovaj postupak rabi svakodnevno možemo zaključiti kako se ovdje ne radi o korektivnom djelovanju već nekom drugom obliku roditeljskog ponašanja koji svakako nije poticajan. Nađene razlike između obitelji s većim i manjim brojem djece također nisu značajne da bi se potvrdila povezanost broja djece i učestalosti primjene preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka. Ovakvi nalazi kose se s rezultatima istraživanja Zloković i Nenadić Bilan (2012) i Pećnik (2013). U oba istraživanja ustanovljena je povezanost višeg obrazovnog statusa s češćom uporabom zamolbe, razgovora te objašnjavanje roditeljskih osjećaja prilikom djetetova nepoželjnog ponašanja, točnije poticajnih i poželjnih interakcija s djecom. Pokazalo se također da iste postupke češće rabe roditelji višeg socio-ekonomskog statusa što može djelomično objasniti nalaze ovog istraživanja obzirom da prema samoprocjeni nitko od roditelja/zakonskih skrbnika/ca nije u nepovoljnoj socio-ekonomskoj situaciji (Zloković i Nenadić-Bilan, 2012; Pećnik, 2013).

Samoprocjena roditeljskih kompetencija i osjećaj zadovoljstva u roditeljskoj ulozi igraju važnu ulogu u uspostavi kvalitetnog odnosa između roditelja i djeteta. Osjećaj nesigurnosti ili nezadovoljstva kod roditelja može ugroziti uspostavu pozitivnog i poticajnog odgojnog

djelovanje prema djetetu, ali i odnos s partnerom/icom. Na osjećaj kompetentnosti nisu utjecale varijable obrazovnog statusa ili broja djece stoga su se hipoteze o povezanosti roditeljskih kompetencija s obrazovnim statusom i brojem djece u obitelji odbile. Navedeno je u suprotnosti s nalazima istraživanja Fotez i Brajša Žganec (2020) u kojima se nailazi na povezanost osjećaja roditeljske kompetentnosti i nižeg obrazovnog statusa. Također u istraživanju Pećnik (2013) roditelji većeg broja djece naveli su kako ponekad ne mogu izaći na kraj sa zahtjevima roditeljstva te kako muškarci svoje roditeljske kompetencije procjenjuju nižima u odnosu na žene što kod ovog istraživanja nije bio slučaj. Razlog tome može biti činjenica da se istraživanje radilo na dvije ustanove ranog i predškolskog odgoja koje su smještene u manjoj općini (Sveti Đurđ) i gradu (Matulji). U manjim mjestima roditeljima/zakonskim skrbnicima/ama kojima je potrebna pomoć u savladavanju eventualnih problema lakše je uspostaviti socijalnu mrežu koja može pružiti podršku. Pomoći od partnera/ice, roditelja ili bliže okoline može pomoći roditeljima/zakonskim skrbnicima/ama u svladavanju problema roditeljstva te stvaranju osjećaja roditeljske kompetentnosti.

Većina roditelja/zakonskih skrbnika/ca negira kako im je potrebno stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva (46,77%), ali njih 25, 81% navodi da im je ponekad potrebno stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg aspekta djetetovog razvoja. Također iskazan je veliki interes za sudjelovanje u nekom obliku stručnog savjetovanja bez obzira na to vode li isto djelatnice ustanove ili vanjski stručnjaci/kinje. Iako su se u istraživanjima Pećnik (2013) i Pećnik, Tokić (2011) spol i socioekonomski status pokazale kao značajne sociodemografske karakteristika kod kojih se nailazi na češću potrebu za stručnim savjetovanjem u ovom istraživanju rezultati na spomenutu povezanost ne upućuju. S druge strane roditelji/zakonski skrbnici/e većeg broja djece potvrđuju kako im je ponekad potrebno stručno savjetovanje za razliku od roditelji/zakonski skrbnici/e manjeg broja djece koji isto negiraju. No iako izražavaju potrebu za savjetovanjem, roditelji/zakonski skrbnici/e većeg broja djece iskazuju nesigurnost u tvrdnjama koje se propituju interes za uključivanja u iste. Ovakve nalaze možemo objasniti potencijalnim nedostatkom vremena roditelja/zakonskih skrbnika/ca s većim brojem djece. Oni uz svoje profesionalne i obiteljske obaveze nerijetko nemaju dovoljno vremena za dodatne aktivnosti ili savjetovanja. Zaključno, ovi nalazi pokazuju potrebu roditelja/zakonskih skrbnika/ca s većim brojem djece i generalnu zainteresiranost roditelja/zakonskih skrbnika/ca za stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg drugog aspekta djetetova razvoja. Time se uviđa da su roditelji svjesni kako dodatno znanje i usavršavanje mogu pomoći u poboljšanju njihovog odnosa s djetetom.

Istraživanje *Odgojni postupci* roditelja usmjerilo se na istraživanje mišljenja i odgojnih postupaka roditelja čija djeca polaze Dječji vrtić Suncokret Sveti Đurđ i Dječji vrtić Matulji. Nalazi istraživanja mogu biti direktni pokazati specifičnih potreba i interesa roditelja/zakonskih skrbnika/ca na koje navedene institucije ranog i predškolskog odgoja mogu reagirati s ciljem poboljšanja roditeljskih kompetencija te učvršćivanjem partnerstva škole i roditelja/zakonskih skrbnika/ca. Kako su roditelji/zakonski skrbnici/e najvažnije osobe u životu djeteta najmlađe dobi rezultati istraživanja mogu pružiti korisne informacije o njihovim kompetencija i pogledima na odgoj i odgojno djelovanje. Jedno od nedostataka provedenog istraživanja može se navesti ograničenost i brojnost uzorka koji je obuhvaćao samo roditelje djece u dobi od 3 do 7 godina koja polaze Dječji vrtić Suncokret i Dječji vrtić Matulje. Za uvid u realno i praksu odgojnog djelovanja roditelja/zakonskih skrbnika/ca u sam uzorak trebali bi biti uključeni roditelji/zakonski skrbnici/e djece koja polaze institucije ranog i predškolskog odgoja iz nekoliko različitih gradova i/ili županija. Ograničenost se također prepoznaje u tome što se istraživanje provodilo putem online obrasca što je dovelo do veliko broja djelomično popunjenih anketa čiji se odgovori nisu mogli podvrgnuti statističkoj analizi. Dodatno, kako se tema veže uz osjetljive elemente odgoja nužno je uzeti u obzir dali odgovori na anketna pitanja uistinu reprezentiraju stvarnost. Prijedlog za poboljšanje budućih istraživanja jest kreiranje anketnog upitnika s manjim brojem čestica. Obzirom na velik broj djelomično popunjenih anketa postoji mogućnost kako je količina pitanja utjecala na gubitak motivacije za rješavanje istog. Nadalje za vjerodostojnije rezultate i reprezentativniju sliku stanja potrebnim se smatra obuhvatiti veći uzorak te prilagoditi vremena provođenja istraživanja na način da se isto provodi za vrijeme roditeljskih sastanaka.

9. ZAKLJUČAK

U prvim godinama života obitelj je centar djetetova svijeta. Roditelji/zakonski skrbnici/e su dužni preuzeti odgovornost za odgojno djelovanje te pomoći zdravi razvoj djeteta pružanjem poticajne sredine koja se temelji na poštovanju, ljubavi i povjerenju. Takva sredina gradi se upravo primjenom pozitivne discipline. Ona je jedan od esencijalnih odgojnih postupaka koji različitim nenasilnim metodama djecu uče razlikovati prihvatljiva i neprihvatljiva ponašanje te sukladno tome samoregulirati svoje postupke. Pomaže razvoju sposobnosti rješavanja problema te se može primijeniti u svakom obliku interakcije s djetetom. Ostvaruje se pravilnom dozom potpore i nadzora za koje je potreban roditeljski autoritet koji odgoj temelji na poštovanju, ljubavi i povjerenju, ali je lišen prisile. Koncept pozitivne discipline najčešće se povezuje s preventivnim i korektivnim odgojnim postupcima. Preventivni odgojni postupci fokusirani su

na poticanje poželjnih ponašanja, a podrazumijevaju pozitivnu podršku, nagrade, modele adekvatnog ponašanja, mogućnost izbora, igru i humor te obiteljska pravila. Korektivni se odgojni postupci pak vezuju uz reakciju roditelja na neprimjereno ponašanje djece, a obuhvaćaju Ja poruke, aktivno slušanje, konstruktivne kritike, posljedice ponašanja, pozitivan TIME-OUT, čvrsto Ne, preusmjerenje pažnje te ignoriranje asocijalnog ponašanja. Kako bi provjerili što roditelji misle te primjenjuju li navedene odgojne postupke provedeno je anketno istraživanje. Istraživanje Odgojni postupci roditelja provedeno je početkom lipnja 2023. godine na roditeljima/zakonskim skrbnicima/ama djece u dobi od 3 do 7 godina koja polaze Dječji vrtić Suncokret Sveti Đurđ i Dječji Matuljii. Istraživanju je pristupilo ukupno 62 roditelja/zakonskih skrbnika/ca koji generalno iskazuju pozitivno mišljenje spram discipline bez obzira na spol i dob. Smatraju da su djeci potrebne granice u odgoju koje roditelj određuje prema dobi i djetetovim potrebama te kako uspostavljanjem discipline djeca uče razlikovati prihvatljiva i neprihvatljiva ponašanja. Većina roditelja/zakonskih skrbnika/ca u tjednu prije anketiranja svakodnevno primjenjivala pozitivnu podršku, bili/e model ponašanja, pružili/ale mogućnost izbora te proveli/e vrijeme u zajedničkoj igri s djecom. Korektivne odgojne postupke koje roditelji/zakonski skrbnici/e svakodnevno koristi bile su JA-poruke, aktivno slušanje i konstruktivne kritike. Prepoznaje se kako su roditelji fokusirani na komunikacijski aspekt odgoja koji je neizostavan element zdrave i zadovoljne obitelji. Nisu nađene razlike u učestalosti primjene preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka prema sociodemografska odrednicama što potiče daljnja istraživanja na većih uzorcima koja će se specificirati na pojedine preventivne i/ili odgojne postupke. Prema samoprocjeni roditeljskih kompetencija majke/zakonske skrbnice i očevi/zakonski skrbnici osjećaju se dobro u svojoj roditeljskoj ulozi te uglavnom nemaju osjećaj nesigurnosti, straha, bespomoćnosti ili gubitka kontrole. Na osjećaj kompetentnosti nisu utjecale varijable obrazovnog statusa ili broja djece. Većina roditelja/zakonskih skrbnika/ca negira kako im je potrebno stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva (46,77%), ali njih 25, 81% navodi da im je ponekad potrebno stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg aspekta djetetovog razvoja. Važno je naglasiti kako je iskazan veliki interes za sudjelovanje u nekom obliku stručnog savjetovanja o pitanja roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg drugog aspekta djetetova razvoja unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja bez obzira na to vode li isto djelatnice ustanove ili vanjski stručnjaci/kinje. Nisu nađene razlike prema spolu, ali se kod roditelja/zakonskih skrbnika/ca većeg broja djece potvrđuju kako im je ponekad potrebno stručno savjetovanje. Dobiveni nalazi nažalost ne mogu se generalizirati na populaciju već na uzorak roditelja/zakonskih skrbnika/ca koji su sudjelovali/e u anketnom istraživanju. Svrha i cilj ovog istraživanja djelomično su ostvareni

zbog premalog broja ispitanika/ca koji su većinski homogeni/e po pitanju socio-ekonomskog statusa. Ovim se istraživanjem poziva spomenute institucije ranog i predškolskog odgoja na pokretanje programa koji bi odgovorili na interese i potrebe roditelja/zakonskih skrbnika/ca za dodatno savjetovanje o pitanjima roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg drugog aspekta djetetova razvoja. Iako su roditelji/zakonski skrbnici/e pokazali kako u odgojnom djelovanju često primjenjuju preventivne i korektivne postupke nužno je posvetiti daljnjem educiranju. Dodatna savjetodavna podrška, programi ili radionice za roditelje/zakonske skrbnike/ce opremili bi znanjima i vještinama koje bi omogućile nesmetanu prilagodbu odgojnih metoda potrebama djeteta i odgojne situacije tijekom čitavog perioda odrastanja. Nužno je da roditelji/zakonski skrbnici/e već od najranije dobi djeteta uspostave pozitivnu disciplinu primjenom preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka jer time stvaraju odgovorne i kompetentne članove društvene zajednice. Prvi korak pružanja potpore i podrške roditeljima/zakonskim skrbnicima/ama u tome upravo su institucije ranog i predškolskog odgoja.

10.LITERATURA

1. Andrić, V., Čudina, M. (1990). *Osnove opće i razvojne psihologije. Psihologija odgoja i obrazovanja II*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Belaić, Z. G. (2022). POVEZANOST PERCIPIRANE KOMUNIKACIJE U OBITELJI SA ZADOVOLJSTVOM OBITELJSKIH ODNOSA. *DRUŠTVENE DEVIJACIJE*, 7(7), 159-171.
3. Berk, L. (2015). *Dječja razvojna psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap
4. Biddulph, S. (1997). *Tajna sretno djece*. Zagreb: Prosvjeta.
5. Božiković, T., Reić Ercegovac, I. i Kalebić Jakupčević, K. (2020). DOPRINOS TEMPERAMENTA I RODITELJSKOG PONAŠANJA RAZVOJNIM ISHODIMA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI. *Školski vjesnik*, 69 (2), 397-417. <https://doi.org/10.38003/sv.69.2.11>
6. Brajša-Žganec, P. (2003). *Roditelji i djeca*. Zagreb: Glas Koncila.
7. Buljan Flander, G., i sur. (2018). *Znanost i umjetnost odgoja: Praktični priručnik o suvremenom odgoju za roditelje i odgojitelje*. Zagreb: Geromar d.o.o.
8. Coloroso, B. (2007). *Disciplina sa srcem!: pomozite svom djetetu u razvijanju unutarnje discipline*. Buševac: Ostvarenje d.o.o.
9. Delale, E.A. i Pećnik, N. (2010). UČESTALOST I MEĐUODNOSI KOREKTIVNIH I PREVENTIVNIH ODGOJNIH POSTUPAKA MAJKI DJECE PREDŠKOLSKE DOBI. *Ljetopis socijalnog rada*, 17 (1), 49-69. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/52505>
10. Durrant, J.E. (2014). *Pozitivna disciplina u svakodnevnom roditeljstvu: što je i kako je provoditi*. Save the children. Švedska. Dostupno na <https://nwb.savethechildren.net/sites/nwb.savethechildren.net/files/library/pozitivna-disciplina-roditelji-web.pdf>
11. Fauchier, A., & Straus, M. A. (2007, July). Dimensions of discipline by fathers and mothers as recalled by university students. In *International Family Violence and Child Victimization Research Conference* (Vol. 603, pp. 1-34). Dostupno na <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=05bac7a4b9cfdbdf3bac98952f406609fbf9979f>
12. Fotez, L. i Brajša-Žganec, A. (2020). The Connection Between Parental Sense of Competence and Support in Early and Preschool Children's Upbringing. *Croatian Journal of Education*, 22 (4), 1033-1055. <https://doi.org/10.15516/cje.v22i4.3606>
13. Jančić-Holcer, J. (2007). *Uspješan roditelj, uspješno dijete*. Zagreb: Naklada Nika.
14. Janković, J. (2008). *Obitelj u fokusu*. Zagreb: Etcetera.
15. Lee, A. (2010). *How to Grow Great Kids: The Good Parents Guide to Rearing Sociable, Confident and Healthy Children*. How to Books. Dostupno na <https://www.pdfdrive.com/how-to-grow-great-kids-the-good-parents-guide-to-rearing-sociable-confident-and-healthy-children-e165189396.html>
16. Logan, L.H.(1983). *Child discipline: a workshop for Christian parents*. (Doktorska disertacija). Dostupno na <https://core.ac.uk/download/pdf/232864677.pdf>
17. Luketin, D., Sunko, E., Kokorić Tomašević, J. (2015). *Roditeljstvo je dvosmjernan odnos: priručnik za bolji odnos s djetetom*. Split: Tiskara Šegović.
18. Ljubetić, M. (2007). *Biti kompetentan roditelj*. Zagreb: Mali profesor.
19. Maleš, D. & Kušević, V. (2008). Kako djeca doživljavaju kažnjavanje u obitelji? *Dijete i društvo*, 10(1/2), 49-68.
20. Maleš, D., Stričević, I. (1991). *Druženje djece i odraslih: poziv na zajedničku igru*. Zagreb: Školska knjiga.
21. Nelsen, J., Lott, L., & Glenn, H. S. (2007). *Positive discipline AZ: 1001 solutions to everyday parenting problems*. Harmony. Dostupno na <https://books.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=hSwRNkMJquMC&oi=fnd&pg=PR15>

- https://www.pdfdrive.com/positive%3Fdiscipline-a-z-a-1001-solutions-to-everyday-parenting-problems-e195032860&ots=zuX2RFmiqx&sig=S6voW-ZoOFUujPCCLfufUYGCmmw&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
22. Nenadić Bilan, D. (2014). Roditelji i djeca u igri. *Školski vjesnik*, 63 (1-2), 107-117. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/124301>
  23. Nešić, M., & Popović-Čitić, B. (2015). Roditeljsko disciplinovanje u funkciji prevencije problema ponašanja. *Zbornik radova-9. Međunarodni naučni skup „Specijalna edukacija i rehabilitacija danas“*, Beograd, Srbija, 25–27.9. 2015, 197-201. Dostupno na <https://rfasper.fasper.bg.ac.rs/handle/123456789/2326>
  24. Obradović, J. i Čudina-Obradović, M. (2003). Potpora roditeljstvu: izazovi i mogućnosti. *Revija za socijalnu politiku*, 10 (1), 45-68. <https://doi.org/10.3935/rsp.v10i1.139>. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/clanak/47569>
  25. Palmano, P. (2006). *Da, molim. Hvala! : osnovni vodič za učenje djece dobrom ponašanju*. Zagreb: Veble commerce.
  26. Pečnik, N. (1996). FIZIČKO KAŽNJAVANJE NA RAZMEĐU ZLOSTAVLJANJA DJECE I DRUŠTVENOG PRIHVAĆENOG RODITELJSKOG PONAŠANJA. *Ljetopis socijalnog rada*, 3 (1), 133-141. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/198156>
  27. Pečnik, N. (2013). *KAKO RODITELJI I ZAJEDNICE BRINU O DJECI NAJMLAĐE DOBI U HRVATSKOJ*. Zagreb: Ured UNIFEF-a za Hrvatsku. Dostupno na https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/Kako_roditelji_i_zajednice_brinu_o_djeci_najmlade_dobi.pdf
  28. Pečnik, N., Radočaj, T. i Tokić, A. (2011). Uvjerenja javnosti o ispravnim roditeljskim postupcima prema djeci najmlađe dobi. *Društvena istraživanja*, 20 (3 (113)), 625-646. Dostupno na <https://doi.org/10.5559/di.20.3.02>
  29. Pečnik, N., Tokić, A. (2011). *RODITELJI I DJECA NA PRAGU ADOLESCENCIJE: POGLED IZ TRI KUTA, IZAZOVI I PODRŠKA*. Zagreb: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.
  30. Phelan, T.W. (2005). *1-2-3 Uspjeh: Učinkovita disciplina za djecu od 2 do 12 godina*. Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
  31. Popek, I. (2019, siječanj 8). *Pohvala i kritika*. predskologija.com. Dostupno na <https://www.predskologija.com/pohvala-i-kritika/>
  32. Potočnjak, B.(1986). *Uloga roditelja u odgoju djece*. Opatija: Otokar Keršovani.
  33. Rajter, M., Trbus, M. i Pečnik, N. (2016). SOCIO-DEMOGRAFSKE ODREDNICE STAVA PREMA TJELESNOM KAŽNJAVANJU DJECE. *Ljetopis socijalnog rada*, 23 (2), 211-234. <https://doi.org/10.3935/ljsr.v23i2.135>. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/clanak/254590>
  34. Rosić, V. (1998). *Obiteljska pedagogija*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
  35. Rosić, V. (2005). *Odgoj obitelj škola. Rijeka: mala enciklopedija odgoja: Žagar*.
  36. Rosić, V., i Zloković, J. (2002). *Prilozi obiteljskoj pedagogiji*. Rijeka: Graftrade.
  37. Runkel, H.E. (2008). *Odgojite svoje dijete bez vikanja: revolucionarni pristup odgoju djece*. Zagreb: V.B.Z.
  38. Sears, M., Sears., W. (2009). *Disciplina: kako postići da se dijete bolje ponaša od rođenja do desete godine*. Zagreb: Mozaik knjiga.
  39. Shaw, R., Wood, S. (2009). *Epidemija popustljivog odgoja: zašto su djeca nevesela, nezadovoljna, sebična...te kako im pomoći*. Zagreb: V.B.Z.

40. Siegel, D.J., Payne Bryson, T. (2017). *Disciplina bez drame: integrirani pristup za smirivanje kaosa i poticanje razvoja dječjeg uma*. Zagreb: Planetopija.
41. Silm, T. (2013, kolovoz 30). *Positive discipline: Punishment vs. discipline*. Michigan State University Extension. Dostupno na https://www.canr.msu.edu/news/positive_discipline_punishment_vs_discipline
42. Straus, M. A. & Fauchier, A. (2007). Preliminary manual for the dimensions of discipline inventory (DDI). *DD01Q5 Manual*, 15-Jan-07, 1-29. Dostupno na https://www.researchgate.net/publication/228657425_Manual_for_the_Dimensions_of_Discipline_Inventory_DDI
43. Višnjic-Jevtic, A. i Viskovic, I. (2021). Roditeljstvo u vrijeme pandemije COVID-19: Perspektiva roditelja djece rane i predškolske dobi. *Metodički ogledi*, 28 (1), 11-38. <https://doi.org/10.21464/mo.28.1.4>
44. Wilson, E. (2008). Guiding young children series: Discipline without punishment. Retrieved on, 29(04). Dostupno na <https://nebula.wsimg.com/bcdc8951dcabf587c3a63c0f219f4e87?AccessKeyId=805B365D39B92CE7B74A&disposition=0&alloworigin=1>
45. Zloković, J. (2023). Izazovi i perspektive u promicanju osnaživanja obitelji. U: J. Zloković (Ur.). (2023). *Osnaživanje obitelji – izazovi i perspektive*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:605778>.
46. Zloković, J. i Nenadić - Bilan, D. (2012). Some determinants of content in performing parental role regarding the choice of child-rearing practices. *Školski vjesnik*, 61 (1.-2.), 0-0. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/81031>

11. SAŽETAK

Obitelj je prva emocionalna i socijalna zajednica koju dijete ima prilike upoznati. Roditelji/zakonski skrbnici/e svojim odgojnim postupcima svjesno ili nesvjesno grade temelje budućeg dječjeg ponašanja. Tjelesno kažnjavanje i permisivnost u odgoju rezultiraju nepovjerenjem, asocialnim ponašanjem te nedostatkom samoregulacije i empatije kod djece. U gradnji odgojne sredine koja se temelji na poštovanju, ljubavi i povjerenju nužno je da se roditelji/zakonski skrbnici/e okrenu pozitivnoj disciplini odnosno preventivnim i korektivnim odgojnim postupcima. Oni nenasilnim principima ispravljaju dječja ponašanja te djecu usmjeravaju prema razvoju poželjnog socijalnog ponašanja, odgovornosti, samopouzdanja i autonomije. Cilj ovog istraživačkog rada bio prikazati mišljenja roditelja/zakonskih skrbnika/ca prema uspostavi discipline u odgoju, učestalosti primjene preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka, samoprocjenu roditeljskih kompetencija te potrebu za stručnim savjetovanjem. Anketno istraživanje je provedeno u prvoj polovici lipnja 2023. godine na uzorku od 62 roditelja/zakonskih skrbnika/ca djece u dobi od 3 do 7 godina. Rezultati upućuju kako roditelji/zakonski skrbnici/e imaju generalno pozitivno mišljenje o disciplini i postavljanju granica u odgojnom djelovanju. Roditelji/zakonski skrbnici/e preventivne i korektivne odgojne postupke koriste svakodnevno. Preventivne postupke koje primjenjuju svakodnevno su pozitivna podrška, model adekvatnog ponašanja, mogućnost izbora, obiteljska pravila i igra s djecom. Korektivne odgojne postupke primjenjuju svakodnevno su JA-poruke, aktivno slušanje i konstruktivne kritike. Svoje roditeljske kompetencije procjenjuju visokim, negiraju potrebu za stručnim savjetovanjem, ali iskazuju interes za sudjelovanje u nekom obliku stručnog savjetovanja unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja. Socio-demografske karakteristike pokazala su se značajnima samo u slučaju potrebe za stručnim savjetovanjem roditelja/zakonskih skrbnika/ca s većim brojem djece.

KLJUČNE RIJEČI: odgojni postupci, preventivni postupci, korektivni postupci, pozitivna disciplina

SUMMARY

The family is the first emotional and social community that child encounters. Parents/legal guardians consciously or unconsciously build the foundations of children's future behavior through their educational practices. Physical punishment and permissiveness in the upbringing can result in mistrust, antisocial behavior and lack of self-regulation in children.

In building an educational environment based on respect, love and trust, it is necessary for parents/legal guardians to turn to positive discipline, i.e., preventive and corrective educational procedures. By using the non-violent principles to correct children's behavior, parents/legal guardians direct children towards the development of desirable social behavior, responsibility, self-confidence and autonomy. The aim of this research work was to present the opinions of parents/legal guardians regarding the establishment of discipline in education, the frequency of application of preventive and corrective educational procedures, self-assessment of parental competences and the need for professional counseling. The survey was conducted in the first half of June 2023 on a sample of 62 parents/legal guardians of children aged 3 to 7 years.

The results indicate that parents/legal guardians have a generally positive opinion about discipline and setting limits in educational activities. Parents/legal guardians use preventive and corrective educational procedures on a regular basis. The preventive procedures they apply daily are positive support, a model of adequate behavior, the possibility of choice, family rules and playing with children. Corrective educational procedures that are also used daily are I-messages, active listening and constructive criticism. They rate their parental competence as high, deny the need for professional counseling, but express an interest in participating in some form of professional counseling within the institution of early and preschool education. Socio-demographic characteristics proved to be significant only in the case of the need for professional counseling of parents/legal guardians with many children.

KEY WORDS: educational procedures, preventive procedures, corrective actions, positive discipline

12. PRILOZI

12.1. Instrument-anketni upitnik

Poštovani/e,

u svrhu izrade završnoga rada provodi se anketno istraživanje ***Odgojni postupci roditelja***. Istraživanje provodi Sara Kovač, studentica završne godine prijediplomskog jednopredmetnog studija pedagogije.

Pred Vama se nalazi anketni upitnik ***Odgojni postupci roditelja***. Ovim putem Vas molim da izdvojite 10 do 15 minuta. Želim Vam skrenuti pažnju da je sudjelovanje u anketnom upitniku dobrovoljno i anonimno te da u svakom trenutku možete odustati od ispunjavanja istog. Vaši odgovori koristit će se isključivo u svrhu pisanja završnoga rada te su u potpunosti povjerljivi.

Upitnik se sastoji od uvodnog dijela s osnovnim podacima (spol, dob, stupanj obrazovanja, broj djece, socio-ekonomski status) te se u idućih 4 kategorije redom ispituju Vaša mišljenja o disciplini, učestalost primjene preventivnih i korektivnih odgojnih postupaka, samoprocjena roditeljskih kompetencija te potreba za stručnim savjetovanjem. Prije svakog dijela upitnika pročitajte upute te u skladu s njima iskreno odgovorite na postavljena pitanja.

Unaprijed Vam se zahvaljujem na sudjelovanju 😊.

Ukoliko imate pitanja, nedoumica ili sugestija slobodno me kontaktirajte putem navedene e-mail adrese.

Kontakt:

Sara Kovač – skovac1@student.uniri.hr

1.KATEGORIJA: OSNOVNE INFORMACIJE

Uputa: Uputa: Pozorno pročitajte sljedeća pitanja i za svako od njih odaberite odgovor koji se odnosi na Vas.

1.Spol (odaberite):

1. Muški
2. Ženski
3. Ne želim se izjasniti

2. Dob (odaberite):

1. 18-25
2. 26-35
3. 36-45
4. 46-55
5. >56

3.Stupanj obrazovanja (odaberite):

1. Završena osnovna škola
2. Završena srednja škola
3. Završena viša škola ili prijediplomski studij
4. Završen diplomski studij, magisterij ili doktorat

4. Koliko djece imate(odaberite):

1. jedno
2. dvoje
3. troje
4. četvero i više

5.Procijenite svoj socio-ekonomski status (odaberite):

1. Izrazito loš
2. Loš
3. Osrednji
4. Dobar
5. Odličan

2.KATEGORIJA: MIŠLJENJA O DISCIPLINI

Uputa: Pozorno pročitajte navedena mišljenja i zaokruživanjem jednog od ponuđenih brojeva na ljestvici od 1 do 5 iskažite u kojoj mjeri se (ne)slažete s pojedinim mišljenjem.

Broj 1 predstavlja – Uopće se ne slažem

Broj 2 predstavlja – Uglavnom se ne slažem

Broj 3 predstavlja – Niti se slažem niti se ne slažem

Broj 4 predstavlja – Uglavnom se slažem

Broj 5 predstavlja – U potpunosti se slažem

1. Disciplina neminovno podrazumijeva grubo kažnjavanje djece.
2. Roditelj mora postaviti granice u ponašanju djece.
3. Uspostavljati disciplinu pripada zastarjelim odgojnim postupcima.
4. Roditelji koji provode disciplinu i postavljaju pravila ponašanja u suštini samo iskaljuju vlastite frustracije prema djeci.
5. Za uspostavljanje discipline je zadužen samo jedan roditelj.
6. Uspostavljanjem discipline djeca uče razlikovati prihvatljiva i neprihvatljiva ponašanja.
7. Ako ću provoditi disciplinu dijete će me smatrati okrutnim i bezosjećajnim.
8. Otac bolje uspostavlja disciplinu nad djecom za razliku od majke.
9. Disciplina onemogućava emocionalno povezivanje i suradnju roditelja i djeteta.
10. Roditelji koji uspostavljaju disciplinu teže povećanju fizičke, emocionalne i socijalne dobrobiti djeteta.
11. Disciplina u odgoju omogućava djetetu razvitak odgovornosti i samokontrole.
12. Važan je način provođenja discipline i postavljanja granica ponašanja.
13. Disciplina može biti poticajna.
14. Kada disciplinirano djecu zapravo im pokazujemo da ih ne prihvaćamo.
15. Dijete je moguće disciplinirati na način koji pogoduje razvoju odnosa i poštovanja prema roditelju.
16. Disciplina treba odgovarati potrebama i dobi djeteta.
17. Uspostavljanjem discipline uskraćujemo pozitivne i poticajne obrasce komunikacije s djetetom.

3.KATEGORIJA: RODITELJSKI ODGOJNI POSTUPCI

Uputa: Pozorno pročitajte navedene tvrdnje i zaokruživanjem jednog od ponuđenih brojeva na ljestvici od 1 do 5 iskažite koliko ste često **u posljednjih 7 dana** s Vašim djetetom činili sljedeće.

Broj 1 predstavlja – Niti jednom u 7 dana

Broj 2 predstavlja – Jednom u 7 dana

Broj 3 predstavlja – Nekoliko puta u 7 dana

Broj 4 predstavlja – Svaki dan

Broj 5 predstavlja – Nekoliko puta dnevno

1. U izricanju pohvale fokusirao/la sam se na djetetovo ponašanje, a ne na samo dijete.
2. Dao/la sam djetetu nagradu, da je pritom nisam obećao/la.
3. Prijetio/la sam djetetu iako sam znala da prijetnju neću uistinu ostvariti.
4. Spontano sam nagradio/la dijete za ponašanje/zadatak za koji uobičajeno nije nagrađeno.
5. Vikao/la sam na dijete prilikom nepoželjnog ponašanja.
6. Pokazalo/la djetetu kako napraviti nešto na pravilan način.
7. Djetetu sam bio/la model poželjnog ponašanja.
8. Nisam uključio/la dijete u donošenje pravila (neposredno prije kupnje, obiteljska pravila i sl).
9. U svakodnevnim situacijama dao/la sam djetetu mogućnost odabira između dvije ili više prihvatljivih opcija.
10. Aktivnosti i ponašanja pokušavao/la sam regulirati zajedničkim pravilima.
11. Dopuštao/la sam da dijete sudjeluje u donošenju obiteljskih pravila.
12. Kao kaznu za nepoželjno ponašanje djetetu sam zadao/la dodatne poslove/zadatke.
13. Proveo/la sam više od 1h igrajući se s djetetom bez prisutnosti nekog oblika medija.
14. S djetetom sam proveo/la vrijeme u igri na otvorenom.
15. Djetetu sam otvoreno i iskreno izrekao/la svoje osjećaje prilikom njegovog neprimjerenog ponašanja.
16. Omogućio/la sam djetetu da verbalizira svoje potreba.
17. Prilikom nepoželjnog ponašanja primijenio/la sam blago tjelesno kažnjavanje (udaranje po guzi, prstima ili čupanje za kosu) kako bi dijete naučilo što ne smije raditi.

18. U razgovoru o nepoželjnom ponašanju koristio/la sam rečenice poput „*Kako se to ponašaš?; Ti uvijek izazivaš?; Zašto te moram stalno opominjati?*“.
19. Slušao/la sam što mi dijete ima za reći od početka do kraja bez prekidanja.
20. Ono što mi je dijete poručilo pokušao/la sam percipirati iz njegove perspektive.
21. Prilikom kritiziranja djeteta prvo sam započeo/la s nečim što dijete radi dobro.
22. Kritizirao/la sam isključivo djetetovo ponašanje, a ne samo dijete.
23. Učinio/la sam nešto umjesto djeteta zato što nisam mogao/la čekati da dijete samo dođe do rješenja.
24. U reagiranju na djetetovo ponašanje dao/la sam jasne sugestije kako da ga dijete poboljša.
25. Omogućio/la sam da dijete doživi prirodnu posljedicu svog ponašanja, sukladno dobi djeteta i težini posljedice.
26. Osmislio/la sam logičnu posljedicu za djetetovo ponašanje kad je prirodna bila neprimjerena.
27. Pokušao/la sam ne reagirati na djetetovo asocijalno ponašanje.
28. Opsovao/la ispred djeteta iako njemu to zabranjujem.
29. Tijekom izljeva ljutnje ili bijesa stao/la sam i pričekao/la prekid dramatične reakcije.
30. Kada je dijete imalo burnu reakciju posao/la sam ga na „hlađenje“ točnije time-out.
31. Na asocijalno ponašanje rekao/la sam čvrsto „Ne“ i pri tome ostao/la dosljedan/na.
32. Izvrijeđao/la sam dijete kada nešto nije učinilo kako mu je bilo rečeno.
33. Ukoliko je dijete plakalo za nečim što u tom trenutku nije moglo imati, spremio/la sam tu stvar kako je dijete ne bi moglo vidjeti.
34. Ignorirao/la sam dijete kada mi je pokušalo objasniti svoje postupke
35. Kada sam vidio/la nepoželjno ponašanje, pokušao/la sam djetetu pažnju preusmjeriti na nešto drugo.
36. Upućivao/la sam prigovore djetetu zbog njegovog ponašanja.
37. Kažnjavao/la sam dijete odbijanjem komunikacije s njim.
38. Prilikom nepoželjnog ponašanja djeteta rekao/la sam mu kako sam razočaran/na njime.

4.KATEGORIJA: RODITELJSKE KOMPETENCIJE

Uputa: Pozorno pročitajte navedene tvrdnje i zaokruživanjem jednog od ponuđenih brojeva na ljestvici od 1 do 5 iskažite u kojoj mjeri se pojedina tvrdnje (ne) odnosi na Vas.

Broj 1 predstavlja – Uopće se ne odnosi na mene

Broj 2 predstavlja – Uglavnom se ne odnosi na mene

Broj 3 predstavlja – Niti se odnosi niti se ne odnosi na mene

Broj 4 predstavlja – Uglavnom se odnosi na mene

Broj 5 predstavlja – U potpunosti se odnosi na mene

1. Većinu problema koje imam s djetetom mogu riješiti nenasilnim metodama bez povišenja glasa.
2. Dobro se nosim sa zahtjevima roditeljstva.
3. Mislim da za odgoj imam dovoljno znanja i vještina.
4. U odgoju djece osjećam se nesigurno i bojim se pogriješiti.
5. Ponekad imam osjećaj bespomoćnosti i mislim kako ništa ne može riješiti probleme koje imam sa svojim djetetom.
6. Osjećam da nemam kontrolu nad roditeljstvom i odnosom s djetetom.

5.KATEGORIJA: POTREBA ZA STRUČNIM SAVJETOVANJEM

Uputa: Pozorno pročitajte sljedeće tvrdnje te za svaku od navedenih odaberite jednu opciju na ljestvici **DA - NISAM SIGURAN/NA - NE**

odgovorite na način da odaberete jednu opciju na ljestvici **DA - NISAM SIGURAN/NA - NE**

1. Ponekad mi je potrebno stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg aspekta djetetovog razvoja.
2. Zainteresiran/na sam za stručno savjetovanje o pitanjima roditeljstva, odgoja ili bilo kojeg drugog aspekta djetetova razvoja unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koju moje dijete polazi.
3. Sudjelovao/la bih u nekom obliku savjetovanja unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koju moje dijete polazi kada bi ono bilo vođeno djelatnicima te institucije (pedagog/inja, ravnatelj/iva, odgojitelj/ica).
4. Sudjelovao/la bih u nekom obliku savjetovanja unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koju moje dijete polazi kada bi ono bilo vođeno od strane stručnjaka izvan institucije (neuropedijatar/rica, pedijatar/ica, klinički psiholog/inja).